

NPSN: 00768-782/2019/20

नाक डायरी

नेपाल सरकार
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्
२०७७

नार्क डायरी

सम्पादक

श्री समय गैहे

श्री कपिल पौडेल

श्री सुदिप सुवेदी

श्री प्रकाश पनेरू

नेपाल सरकार

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्

२०७७

प्रकाशक:

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरबारप्लाजा, काठमाण्डौ

सहि उद्घरण:

नार्क डायरी (२०७७), नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरबारप्लाजा, काठमाण्डौ

सर्वाधिकार : नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरबारप्लाजा, काठमाण्डौ

फोन : ९७७-४२६२६६३, ४२६२५८५, ४२६२५५०४, ४२५७८०५

इमेल : ednarc@ntc.net.np, chdnarc@gmail.com

वेबसाइट : www.narc.gov.np

NPSN : 00768-782/2019/20

प्रकाशन वर्ष : वि.सं. २०७७

प्रकाशन प्रति : २५००

व्यक्तिगत विवरण

नाम (Name): .....

ठेगाना (Address: .....

फोन नं. (Phone No.): .....

मोबाइल नं. (Mobile No.): .....

इमेल (E-mail): .....

कार्यालय (Office): .....

पद (Designation) : .....

कार्यालयको ठेगाना (Office Address): : .....

वेब साइट (Website): .....

रक्त समूह (Blood Group): .....

नागरिता नं. (Citizenship No.): .....

कर्मचारी संकेत नं. (PID No.): .....

क.स. कोष नं. (P.F. No.): .....

सवारी चालक प्रमाण पत्र नं. (License No.): .....

स्थाई लेखा नं. (PAN No.): .....

पासपोर्ट नं. (Passport No.): .....

तैशाख

वि.सं. २०७७

APR/MAY 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
	षष्ठी १ नयाँ वर्ष १३	सप्तमी २ १४	अष्टमी ३ १५	नवमी ४ १६	दशमी ५ १७	एकादशी ६ १८
द्वादशी ७ १९	त्रयोदशी ८ २०	चतुर्दशी ९ २१	चतुर्दशी १० २२	बिहवार औंसी २३	प्रतिपदा ११ २४	द्वितीया १२ २५
तृतीया १३ २६	चतुर्थी १४ २७	पञ्चमी १५ २८	षष्ठी १६ २९	सप्तमी १७ ३०	अष्टमी मन्वन्त विह्वर १८ May 1	नवमी/दशमी १९ २
एकादशी २० ३	द्वादशी २१ ४	त्रयोदशी २२ ५	चतुर्दशी २३ ६	चण्डी पूर्णिमा माक ३ बुद्धनयन्ती ७ २४ ७	प्रतिपदा २५ ८	द्वितीया २६ ९
तृतीया २७ १०	चतुर्थी २८ ११	पञ्चमी २९ १२	षष्ठी ३० १३			

जेठ

वि.सं. २०७७

MAY/JUN 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
नवमी ३१ १४				सप्तमी १ १४	अष्टमी २ १५	नवमी ३ १६
दशमी ४ १७	अपरा एकादशी ५ १८	द्वादशी ६ १९	त्रयोदशी ७ २०	चतुर्दशी ८ २१	औंसी ९ २२	प्रतिपदा १० २३
द्वितीया ११ २४	तृतीया १२ २५	चतुर्थी १३ २६	पञ्चमी १४ २७	बिहवार षष्ठी २८	सप्तमी १५ २९	अष्टमी १६ ३०
नवमी १७ ३१	दशमी १८ Jun 1	एकादशी १९ २	द्वादशी २० ३	त्रयोदशी/चतुर्दशी २१ ४	माझा पूर्णिमा २२ ५	प्रतिपदा २३ ६
द्वितीया २४ ७	तृतीया २५ ८	चतुर्थी २६ ९	पञ्चमी २७ १०	षष्ठी २८ ११	सप्तमी २९ १२	अष्टमी ३० १३

असार

वि.सं. २०७७

JUN/JUL 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
	दशमी १ 15	दशमी २ 16	एकादशी ३ 17	द्वादशी ४ 18	त्रयोदशी ५ 19	चतुर्दशी ६ 20
औंसी ७ 21	प्रतिपदा ८ 22	द्वितीया ९ 23	तृतीया १० 24	चतुर्थी ११ 25	पञ्चमी/षष्ठी १२ 26	सप्तमी १३ 27
अष्टमी १४ 28	नवमी १५ 29	दशमी १६ 30	एकादशी १७ Jul 1	द्वादशी १८ 2	त्रयोदशी १९ 3	चतुर्दशी २० 4
गुरू पूर्णिमा २१ 5	प्रतिपदा २२ 6	द्वितीया २३ 7	तृतीया २४ 8	चतुर्थी २५ 9	पञ्चमी २६ 10	षष्ठी २७ 11
सातमी २८ 12	अष्टमी २९ 13	नवमी ३० 14	दशमी ३१ 15			

साउन

वि.सं. २०७७

JUL/AUG 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
द्वादशी ३२ 16				एकादशी १ 16	द्वादशी २ 17	त्रयोदशी ३ 18
चतुर्दशी ४ 19	औंसी ५ 20	प्रतिपदा ६ 21	द्वितीया ७ 22	तृतीया ८ 23	चतुर्थी ९ 24	पञ्चमी १० 25
षष्ठी ११ 26	सप्तमी १२ 27	अष्टमी/नवमी १३ 28	दशमी १४ 29	पुत्रदा एकादशी १५ 30	द्वादशी १६ 31	त्रयोदशी १७ Aug 1
चतुर्दशी १८ 2	जने पूर्णिमा १९ 3	प्रतिपदा २० 4	द्वितीया २१ 5	तृतीया २२ 6	चतुर्थी २३ 7	पञ्चमी २४ 8
षष्ठी २५ 9	सप्तमी २६ 10	सप्तमी २७ 11	अष्टमी २८ 12	नवमी २९ 13	दशमी ३० 14	अजा एकादशी ३१ 15

भदौ

वि.सं. २०७७

AUG/SEP 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
	त्रयोदशी १ 17	चतुर्दशी २ 18	कुशे औंसी ३ 19 <small>पिला समान दिवस</small>	प्रतिपदा/द्वितीया ४ 20	तीन पक्ष तृतीया ५ 21 <small>महिला विवा</small>	चतुर्थी ६ 22
पञ्चमी ७ 23	षष्ठी ८ 24	सप्तमी ९ 25	अष्टमी १० 26	नवमी ११ 27	दशमी १२ 28	एकादशी १३ 29
द्वादशी १४ 30	त्रयोदशी १५ 31 <small>इन्द्रजात्रा</small>	चतुर्दशी १६ Sep 1 <small>उगय्याका विवा</small>	पूर्णिमा १७ 2	प्रतिपदा १८ 3	द्वितीया १९ 4	तृतीया २० 5
चतुर्थी २१ 6	पञ्चमी २२ 7 <small>पिनामती दिवस</small>	षष्ठी २३ 8	सप्तमी २४ 9	अष्टमी २५ 10	नवमी २६ 11	दशमी २७ 12
एकादशी २८ 13	द्वादशी २९ 14	त्रयोदशी ३० 15	चतुर्दशी ३१ 16			

असोज

वि.सं. २०७७

SEP/OCT 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
				औंसी १ 17	प्रतिपदा २ 18	द्वितीया ३ 19 <small>सविधान दिवस</small>
तृतीया ४ 20	चतुर्थी/पञ्चमी ५ 21	षष्ठी ६ 22	सप्तमी ७ 23	अष्टमी ८ 24	नवमी ९ 25	दशमी १० 26
एकादशी ११ 27	द्वादशी १२ 28	त्रयोदशी १३ 29	चतुर्दशी १४ 30	पूर्णिमा १५ Oct 1	प्रतिपदा १६ 2	द्वितीया १७ 3
तृतीया १८ 4	चतुर्थी १९ 5	चतुर्थी २० 6	पञ्चमी २१ 7	षष्ठी २२ 8	सप्तमी २३ 9	अष्टमी २४ 10
नवमी २५ 11	दशमी २६ 12	एकादशी २७ 13	द्वादशी २८ 14	त्रयोदशी/चतुर्दशी २९ 15	औंसी ३० 16	

कातिक

वि.सं. २०७७

OCT/NOV 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
ओसी ३० माई-पौष पूजा १५						प्रतिपदा ९ घटस्थापना १७
द्वितीया २ १८	तृतीया ३ १९	चतुर्थी ४ २०	पञ्चमी ५ २१	षष्ठी ६ २२	सप्तमी ७ २३ फूलपाती	अष्टमी ८ २४ महाअष्टमी
नवमी ९ महालक्ष्मी	दशमी १० विजया दशमी	पापांकुश एकादशी ११ २७	द्वादशी १२ २८	त्रयोदशी १३ २९	चतुर्दशी १४ ३०	कोजाग्रत पूर्णिमा १५ ३१
प्रतिपदा १६ Nov 1	द्वितीया १७ २	तृतीया १८ ३	चतुर्थी १९ ४	पञ्चमी २० ५	षष्ठी २१ ६	सप्तमी २२ ७
अष्टमी २३ ८	नवमी २४ ९	दशमी २५ १०	रमा एकादशी २६ ११	द्वादशी २७ १२	त्रयोदशी २८ १३ कातिकार	चतुर्दशी २९ १४ बकुलरविहार वक्ष्मी पूजा

मंसिर

वि.सं. २०७७

NOV/DEC 2020

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
	प्रतिपदा १ १६ भाइ टीका	द्वितीया/तृतीया २ १७	चतुर्थी ३ १८	पञ्चमी ४ १९	षष्ठी ५ २० छठ पर्व	सप्तमी ६ २१
अष्टमी ७ २२	नवमी ८ २३	दशमी ९ २४	एकादशी १० २५	द्वादशी ११ २६	द्वादशी १२ २७	त्रयोदशी १३ २८
चतुर्दशी १४ २९	पूर्णिमा १५ ३०	प्रतिपदा १६ Dec 1	द्वितीया १७ २ अपाङ्गना दिवस	तृतीया १८ ३	चतुर्थी १९ ४	पञ्चमी २० ५
षष्ठी २१ ६	सप्तमी २२ ७	अष्टमी २३ ८	नवमी २४ ९	दशमी २५ १०	एकादशी/द्वादशी २६ ११	त्रयोदशी २७ १२
चतुर्दशी २८ १३	ओसी २९ १४	प्रतिपदा ३० १५				

पुस

वि.सं. २०७७

DEC 2020/JAN 2021

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
			द्वितीया १ 16	तृतीया २ 17	चतुर्थी ३ 18	पञ्चमी ४ 19
षष्ठी ५ 20	सप्तमी ६ 21	अष्टमी ७ 22	नवमी ८ 23	दशमी ९ 24	एकादशी १० 25	द्वादशी ११ 26
त्रयोदशी १२ 27	चतुर्दशी १३ 28	चतुर्दशी १४ 29	धान्य पूर्णिमा १५ ३० उधीली पर्व	प्रतिपदा १६ 31	द्वितीया १७ Jan 1	तृतीया १८ 2
चतुर्थी/पञ्चमी १९ 3	षष्ठी २० 4	सप्तमी २१ 5	अष्टमी २२ 6	नवमी २३ 7	दशमी २४ 8	एकादशी २५ 9
द्वादशी २६ 10	त्रयोदशी २७ 11	चतुर्दशी २८ 12	औसी २९ 13			

माघ

वि.सं. २०७७

JAN/FEB 2021

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
				माघी पर्व प्रतिपदा १ 14	द्वितीया २ 15	तृतीया ३ 16
चतुर्थी ४ 17	पञ्चमी ५ 18	षष्ठी ६ 19	सप्तमी ७ 20	अष्टमी ८ 21	नवमी ९ 22	दशमी १० 23
पुनरा एकादशी ११ 24	द्वादशी १२ 25	त्रयोदशी १३ 26	चतुर्दशी १४ 27	पूर्णिमा १५ 28	प्रतिपदा १६ 29	द्वितीया १७ 30
तृतीया १८ 31	चतुर्थी १९ Feb 1	पञ्चमी २० 2	षष्ठी २१ 3	सप्तमी २२ 4	अष्टमी २३ 5	नवमी/दशमी २४ 6
एकादशी २५ 7	द्वादशी २६ 8	त्रयोदशी २७ 9	चतुर्दशी २८ 10	औसी २९ 11	प्रतिपदा ३० 12	

फागुन

वि.सं. २०७७

FEB/MAR 2021

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
						द्वितीया १ 13
तृतीया २ 14	चतुर्थी ३ 15	श्रीफचमी ४ 16	षष्ठी ५ 17	षष्ठी ६ 18	प्रवालान्न विबस् सप्तमी ७ 19	अष्टमी ८ 20
नवमी ९ 21	दशमी १० 22	एकादशी ११ 23	द्वादशी १२ 24	त्रयोदशी १३ 25	चतुर्दशी १४ 26	पूर्णिमा १५ 27
प्रतिपदा १६ 28	द्वितीया १७ Mar 1	तृतीया १८ 2	चतुर्थी/पञ्चमी १९ 3	षष्ठी २० 4	सप्तमी २१ 5	अष्टमी २२ 6
नवमी २३ 7	दशमी २४ 8	एकादशी २५ 9	द्वादशी २६ 10	त्रयोदशी २७ 11	चतुर्दशी २८ 12	औंसी २९ 13

चैत

वि.सं. २०७७

MAR/APR 2021

आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
प्रतिपदा १ 14	द्वितीया २ 15	तृतीया ३ 16	चतुर्थी ४ 17	पञ्चमी ५ 18	षष्ठी ६ 19	सप्तमी ७ 20
अष्टमी ८ 21	नवमी ९ 22	दशमी १० 23	दशमी ११ 24	एकादशी १२ 25	त्रयोदशी १३ 26	चतुर्दशी १४ 27
दशमी १५ 28	प्रतिपदा १६ 29	द्वितीया १७ 30	तृतीया १८ 31	चतुर्थी १९ Apr 1	पञ्चमी २० 2	षष्ठी २१ 3
सप्तमी २२ 4	अष्टमी २३ 5	नवमी/दशमी २४ 6	एकादशी २५ 7	द्वादशी २६ 8	त्रयोदशी २७ 9	चतुर्दशी २८ 10
चतुर्दशी २९ 11	औंसी ३० 12	प्रतिपदा ३१ 13				

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्

परिचय:

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् (नार्क) राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान प्रणालीको प्रतिनिधित्व गर्ने एक सर्वोच्च निकाय हो । यस परिषद्को स्थापना नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन २०४८ अन्तर्गत भएको हो । देशका ६५ प्रतिशत भन्दा बढी जनसंख्या कृषिमा आधारित रहेकाले किसानको उत्थानबाट मात्र अधिकांश नेपालीको जीवनस्तरमा सुधार हुने कुरामा बिमति रहन्न । नेपालको संबिधान २०७२ मा उल्लेख भएअनुसार आम नागरिकलाई प्रदत्त वास्तविक खाद्य सम्प्रभुता र खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूति कृषि क्षेत्रको दिगो उत्थानबाट मात्र हुन सक्दछ र यसका लागि कृषि अनुसन्धानको भूमिका अहम् रहन्छ ।

ध्येय

परिषद्को मुख्य ध्येय समयानुकूल र परिस्थितिजन्य बिज्ञान एवं उन्नत प्रविधिमा आधारित कृषि विकासको माध्यमद्वारा मुलुकमा खाद्य एवं पौष्टिक सुरक्षा प्रदान गर्नु रहेको छ ।

कार्यक्षेत्र:

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगसँग अन्तरंग कार्यगत सम्बन्ध रहेको संस्था हो । परिषद्ले राष्ट्रिय स्तरमा मन्त्रालय र योजना आयोगलाई कृषि एवं प्राकृतिक स्रोत बारेको नीति निर्माणमा सहयोग गर्दै आएको छ । नेपाल सरकारले परिषद्लाई मुख्यतया निम्नानुसारको कार्यक्षेत्र तोकेको छ ।

- ✓ माग अनुसारको सहज र मौलिक प्रविधि विकास
- ✓ कृषि अनुसन्धान र विकासको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग साझेदारी एवं समन्वय
- ✓ राष्ट्रिय कृषि नीति एवं रणनीति तयार गर्न नेपाल सरकारलाई सहयोग

यथार्थपरक, व्यवहारिक अनुसन्धानका विषयबस्तुको छनौट गर्न परिषद्ले गाउँ स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी लगायत किसान, प्रसार कार्यकर्ता, नीजि क्षेत्र र गैर सरकारी संस्था (गैसस) सामुदायिक संघ/संस्थाहरू सहभागितामा हुने अन्तरक्रियाहरूबाट आएका अनुसन्धानमुलक समस्याहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर कृषि उद्यमी, व्यवसायी, उद्योगहरू समेतको माग र चाहनालाई समेट्ने गर्दछ । विशेष गरी लैंगिक मैत्री, गरिबी निवारण, खाद्य एबम् पोषण सुरक्षा र जलवायु परिवर्तन तथा दीगो विकास जस्ता समस्या हल गर्न सहयोग पुग्ने खालका विषयबस्तुलाई नै अनुसन्धानमा प्राथमिकता दिने गरिरहेको छ । यस परिषद्ले अनुसन्धान केन्द्र र प्रयोगशालाहरूमा बिकसित प्रविधिहरू बाह्य अनुसन्धान कार्यक्रमहरू मार्फत किसान, कृषि प्रसार र अन्य निकायहरूको सहभागितामा प्रमाणीकरण र विस्तार गर्ने रणनीति अवलम्बन गरेको छ ।

लक्ष्य:

कृषि उपजहरूको उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्ने

उद्देश्य:

- ✓ कृषि सम्बन्धी उच्चस्तरीय अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने गराउने ।
- ✓ कृषि उत्पादन वा गुणस्तर बनाउनको लागि कृषि क्षेत्रका समस्याहरूको निराकरणका उपायहरू पत्ता लगाई आवश्यक प्रविधि, ज्ञान तथा सीपहरूको खोजपूर्ण अध्ययन गर्ने ।
- ✓ कृषि उत्पादन वा गुणस्तर बढाउनको लागि कृषि क्षेत्रका समस्याहरूको निराकरणका उपायहरू पत्ता लगाई आवश्यक प्रविधि, ज्ञान तथा सीपहरूको खोजपूर्ण अध्ययन गर्ने ।
- ✓ राष्ट्रिय कृषि नीतिको तर्जुमाका लागि नेपाल सरकारलाई आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।

परिणाम (प्रतिफल):

- ✓ खाद्य सुरक्षाका लागि माग अनुरूपका उपयुक्त प्रविधि विकास र विस्तार ।
- ✓ माग अनुरूपका कृषि बजार एवं सामाजिक आर्थिक नीति सम्बन्धी अध्ययनका नतिजा प्रकाशन एवं विस्तार ।
- ✓ परिणाममुखी कृषि अनुसन्धानका लागि समन्वय ।
- ✓ दिगो विकासका लागि जलवायू परिवर्तन संग उपयुक्त कृषि प्रविधिहरूको विकास ।
- ✓ तोपोन्मुख र रैथाने कृषि बाली/वस्तुहरूको संरक्षण एवं उपभोग ।
- ✓ कृषक र कृषि उद्यमीहरूको क्षमता अभिवृद्धि सहित कृषि क्षेत्रमा नविनतम विज्ञान र प्रविधिको माध्यमबाट रोजगारीका अवसरहरूको सिर्जना गरी गरिबी निवारण उन्मुख ।

कार्यशैली:

परिषद्ले आफ्ना कार्यशैलीलाई समय सापेक्ष गतिशील बनाउनका लागि आफ्ना कार्यक्रमहरूलाई बहुआयामिक र साझेदारीयूक्त बनाएको छ । अनुसन्धान कार्यलाई जवाफदेही र जिम्मेवारीपूर्ण बनाउन स्रोत र साधनहरूको उचित र यथोचित प्रयोगमा जोड दिएको छ ।

नेपालमा कृषि अनुसन्धान को इतिहास

- ✓ वि.सं. १९०७ साल तिर वेलायत र फ्रान्सबाट फलफुल तथा आलंकारिक बोटविरुवा, घाँसको बीउ र उन्नत जातका पशु नश्रुहरूको आयात
- ✓ वि.सं. २००४ सालमा परवानीपुर कृषि फार्मको स्थापना
- ✓ वि.सं. २०१० कृषि अनुसन्धान तथा परिक्षणको थालनी
- ✓ वि.सं. २०१९ सालमा मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र स्थापना
- ✓ वि.सं. २०२१ सालमा खुमल कृषि फार्मको स्थापना

- ✓ वि.सं. २०२३ सालमा कृषि शिक्षा तथा अनुसन्धान विभाग स्थापना
- ✓ वि.सं. २०२४ सालमा कृषि अनुसन्धान केन्द्र लुम्लेको स्थापना
- ✓ वि.सं. २०२६ सालमा मत्स्य केन्द्र त्रिशुली, मत्स्य केन्द्र पोखरा, मत्स्य केन्द्र भण्डारा र पशु विकास फार्म पोखराको स्थापना गरि पशु तथा मत्स्य अनुसन्धानको तथा विकासको कार्यक्रम विस्तार गरियो
- ✓ वि.सं. २०२७ सालमा हेटौडा मत्स्य केन्द्रले माछा पोखरीमा हाँस पाल्ने परिक्षणको सुरुवात
- ✓ वि.सं. २०२७ सालमा नै जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम ईटहरीमा स्थापना
- ✓ वि.सं. २०२८ सालमा चरण तथा घाँसेबाली अनुसन्धान केन्द्र रसुवाको स्थापना
- ✓ वि.सं. २०२९ सालमा राष्ट्रिय धान, गहुँ, मकै, उखु तथा आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रमको स्थापना
- ✓ वि.सं. २०३० सालमा राष्ट्रिय पहाडीबाली अनुसन्धान कार्यक्रम
- ✓ वि.सं. २०३२ सालमा राष्ट्रिय तेलबाली विकास कार्यक्रम
- ✓ वि.सं. २०३३ सालमा राष्ट्रिय तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम
- ✓ वि.सं. २०३४ सालमा राष्ट्रिय कोशेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुर, कृषि अनुसन्धान केन्द्र सुर्खेत, बागवानी अनुसन्धान केन्द्र दैलेख
- ✓ वि.सं. २०४४ मा राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान सेवा केन्द्रको ललितपुरको खुमलटारमा स्थापना
- ✓ वि.सं. २०४९/५० सालमा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को स्थापना

संगठनात्मक संरचना र अनुसन्धान क्रियाकलापको संजाल

नार्क अन्तर्गत कृषि अनुसन्धान तथा प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनका नीतिगत कार्य सम्पादनका लागि परिषद एक सर्वोच्च निकाय हो । जम्मा १६ सदस्यीय परिषद्को अध्यक्षता माननीय कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रीज्यूबाट गरिन्छ । कार्यकारी निर्देशक परिषद्को पदेन सदस्य सचिव हुने व्यवस्था छ । परिषद्बाट स्वीकृत नीति तथा अनुसन्धान कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन आठ सदस्यीय कार्यकारी समितीबाट गरिन्छ । कार्यकारी समिती अध्यक्षता परिषद्का कार्यकारी निर्देशकबाट हुन्छ । कृषि अनुसन्धानहरू सञ्चालनका व्यपस्थापन लागि नार्क अन्तर्गत विभिन्न ६२ वटा निकाय देशभरी रहेका छन् । जस्तै: राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान प्रतिष्ठान, राष्ट्रिय पशु विज्ञान अनुसन्धान प्रतिष्ठान र सो अन्तर्गतका राष्ट्रिय अनुसन्धान केन्द्रहरू, कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, राष्ट्रिय बाली तथा वस्तु अनुसन्धान कार्यक्रमहरू र अन्य अनुसन्धान केन्द्रहरू प्रमुख हुन् । यी सबै निकायहरूको प्रमुख दायित्व/कार्य खाद्य सुरक्षा, गरिबी निवारणमा सहयोग हुने, कृषकहरूका समस्यामा आधारित कृषि अनुसन्धानका कार्य सम्पादन र उपयुक्त प्रविधिको विकास गरी कृषक स्तरमा विस्तार गर्नु हो भने हाल आएर जलवायु परिवर्तन अनुकुलका प्रविधिहरूको विकासमा पनि नार्कले जोड दिई आएको छ ।

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद अन्तर्गतका कार्यालयहरूको सम्पर्क नं तथा ईमेल ठेगाना

क्र सं	कार्यालय	फोन नं.	ईमेल
१	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, सिंहदरवार प्लाजा, काठमाडौं क. कार्यकारी निर्देशक - आन्तरिक लेखा परिक्षण महाशाखा - पदपूर्ति समितिको कार्यालय ख. निर्देशक, योजना तथा समन्वयन - योजना महाशाखा - अनुगमन तथा मुल्यांकन महाशाखा - तालिम तथा छात्रवृत्ति महाशाखा ग. निर्देशक, बाली तथा वागवानी अनुसन्धान घ. निर्देशक, पशु तथा मत्स्य अनुसन्धान ड. निर्देशक, आर्थिक प्रशासन - आर्थिक प्रशासन महाशाखा च. निर्देशक, प्रशासन - कर्मचारी प्रशासन महाशाखा - सामान्य प्रशासन महाशाखा - सम्पति व्यवस्थापन महाशाखा	०१-४२५६८३७ ०१-४२६२३५६ ०१-४२५८७८७ ०१-४२६२५६७ ०१-४२६६८३१ ०१-४२१५५०० ०१-४२६२६५० ०१-४२६२४४० ०१-४२६२५७० ०१-४२६२५८५ ०१-४२६२६६३ ०१-४२६२५०४ ०१-४२५४०३६ ०१-४२५७८०५ ०१-४२१५३६३	ednarc@ntc.net.np pcdnarc@gmail.com pdnarc@gmail.com me.div.narc@gmail.com tsdnarc@gmail.com chdnarc@gmail.com dir1ivenfish@gmail.com narc3adm@gmail.com mail4narc@gmail.com sampati.narchq@gmail.com nari_narc@yahoo.com agronomydivision@gmail.com
२	राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान प्रतिष्ठान, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४०८१३	nari_narc@yahoo.com
३	राष्ट्रिय बाली विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२११६९	agronomydivision@gmail.com

क्र सं	कार्यालय	फोन नं.	ईमेल
४	राष्ट्रिय बालीरोग विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२३१४३	balitrogbyan@gmail.com
५	राष्ट्रिय बाह्य अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४०८१७	outreachdivision@yahoo.com
६	राष्ट्रिय कीट विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५३६२२४	ento.narc@gmail.com
७	राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२११४९	matobgyan@gmail.com
८	राष्ट्रिय बाली प्रजनन तथा आनुवंशिक अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२७५१३१	abd.narc@gmail.com
९	राष्ट्रिय कृषि इन्जिनियरिङ्ग अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२४३५१	aed.narc@gmail.com
१०	राष्ट्रिय बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५१५१०२४	hrtdivision@gmail.com
११	राष्ट्रिय बीउ विज्ञान प्रविधि अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२३०४०	seedtechnarc@gmail.com
१२	राष्ट्रिय व्यवसायिक बाली अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४५१२१	ccd.narc@gmail.com
१३	राष्ट्रिय जैविक प्रविधि अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५३९६५८	narc.biotechdiv@gmail.com
१४	राष्ट्रिय कृषि वातावरण अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५३५९८१	env.narc@gmail.com
१५	राष्ट्रिय खाद्य अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४४४५९	frd.narc@gmail.com
१६	राष्ट्रिय कृषि प्रविधि सूचना केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२३०४१	cpdd@narc.gov.np
१७	राष्ट्रिय कृषि नीति अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४०८१८	apord.narc@gmail
१८	राष्ट्रिय कृषि आनुवंशिक स्रोत केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२७५३१	narc.genebank@gmail.com
१९	राष्ट्रिय पशु विज्ञान अनुसन्धान प्रतिष्ठान, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२४०४०	nasri.khumaltar2016@gmail.com
२०	राष्ट्रिय पशु आहार अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२३०३९	annd@narc@gmail.com
२१	राष्ट्रिय पशु प्रजनन तथा आनुवंशिक अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५३२१२२	anbd.narc@gmail.com
२२	राष्ट्रिय पशु स्वास्थ्य अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५१२५५	vetresearchdivision@gmail.com
२३	राष्ट्रिय मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी, ललितपुर	०१-५१७४२६३	fisheriesresearch_division@yahoo.com

क्र सं	कार्यालय	फोन नं.	ईमेल
२४	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५-२२११४	nprp.khumaltar@gmail.com
२५	राष्ट्रिय मकैबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर, चितवन	०५६-५९१००१	nmp2012@gmail.com
२६	पहाडीबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, काब्रे, दोलाखा	०४६९००३७	hcrpkabre@gmail.com
२७	राष्ट्रिय गाई अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर, चितवन	०५६-५९१०७१	nrcp@narc.gov.np
२८	बंगुर तथा कुबुरा अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५२१६५०	sarp@narc.gov.np
२९	राष्ट्रिय चरन तथा घाँसेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार, ललितपुर	०१-५५४१९०३	pfrd25@gmail.com
३०	चरन तथा घाँसेबाली अनुसन्धान केन्द्र, धुन्चे, रसुवा	०१०-५४०१३७	arspasture@live.com
३१	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, त्रिशुली, नुवाकोट	०१-०५६०२२६	troutfish.trishuli@gmail.com
३२	रेन्वो ट्राउट मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, धुन्चे, रसुवा	०१०-५४००२४	troutfish.rasuwa@gmail.com
३३	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश, लुम्बे, कास्की	०६१-६२२१७४	rarslumle@gmail.com
३४	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, बेगनास, कास्की	०६१-५६००८९	frpokhara@gmail.com
३५	बाखा अनुसन्धान केन्द्र, बन्दीपुर, तमहुँ	०६५-६२०१६२	arsgoat@rediffmail.com
३६	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन, कास्की	०६१-५२०३८५	arsmalepatan@gmail.com
३७	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, प्रदेश नं. ५, खजुरा, बाँके	०८१-६२१२२६	rarskhajura@gmail.com
३८	राष्ट्रिय गहुँबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा, सप्तरी	०७१-४२१०२४	nwrp.bhairahawa@gmail.com
३९	कोशीबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा, बाँके	०८१-५६०४३४	nglrp_rampur@hotmail.com
४०	कफी अनुसन्धान कार्यक्रम, बलेटक्सार, गुल्मी	०७१-६९२५१४	crp.gulmi@gmail.com
४१	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, प्रदेश नं. २, पर्वानीपुर, बारा	९८५५०४९४५४	rarspar@yahoo.com
४२	राष्ट्रिय धानबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ, धनुषा	९८५४०२०४६५	nrrpjk@gmail.com
४३	राष्ट्रिय उखुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, जितपुर, बारा	०५१-६९०४८९	srrnarc@gmail.com

क्र सं	कार्यालय	फोन नं.	ईमेल
४४	तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर, सर्लाही	०४६-५७०००२	norp_nawalpur@yahoo.com
४५	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, बेलाचापी, धनुषा	९८५४०२४३३०	arsbelachapi@gmail.com
४६	कृषि यन्त्र परीक्षण तथा अनुसन्धान केन्द्र, नवलपुर, सर्लाही	०४६-५७०३१४	amtrc.narc@gmail.com
४७	कृषि औजार अनुसन्धान केन्द्र, रानीघाट, पर्सा	०५१-५२२२३०	aircranighat@gmail.com
४८	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, प्रदेश नं. १, तरहरा, सुनसरी	०२५-४७६४६१	rarst.narc@gmail.com
४९	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखिबास, धनकुटा	०२६-४०५१११	arspakh@gmail.com
५०	राष्ट्रिय भैंसी अनुसन्धान कार्यक्रम, तरहरा, सुनसरी	०२५-४७५४११	nbrp.tarahara69@gmail.com
५१	जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, इटहरी, सुनसरी	०२५-५८६७९५	juteitahari@yahoo.com
५२	राष्ट्रिय सुन्तलाजात अनुसन्धान कार्यक्रम, पारिपाल्ते, धनकुटा	०२६-६२०२३२	nrcpdhankuta@gmail.com
५३	राष्ट्रिय व्यावसायिक कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम, पाखिबास, धनकुटा	०२६-४०५०९८	ncapppakhribas@gmail.com
५४	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, जौबारी, ईलाम	०२७-५४०५३९	arsjaubari@gmail.com
५५	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, दशरथपुर, सुर्खेत	९८५०५१०९१	surkhetars@gmail.com
५६	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्ला	०८७-५२००२३	arsvijayanagarj@yahoo.com
५७	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, राजिकोट, जुम्ला	०८७-६९००२८	hrstajikot@gmail.com
५८	अनुवाबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, कपुरकोट, सल्यान	०८८-४९००३	ngrp.narc@gmail.com
५९	भेडाबाख्रा अनुसन्धान कार्यक्रम, गुठिचौर, जुम्ला	९९४८७०३३७	sgrpjumla2@gmail.com
६०	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, किमुगाउँ, दैलेख	०८९-४२०१५६	hrsdailekh@gmail.com
६१	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, सुदूरपश्चिम प्रदेश, भागेतडा, डोटी	०९४-४९२१६२	arsdoti@gmail.com
६२	उच्च पर्वतीय कृषि अनुसन्धान प्रतिष्ठान, गुठिचौर, जुम्ला	९९४८७०३३६	marijumla@gmail.com

संरक्षण सुविधाहरू: जीन बैंक

राष्ट्रिय जीन बैंक

परिषद्ले देशभित्रका विशेष जोखिममा रहेका स्थानीय वनस्पतीहरूका प्रजातिहरूलाई भावी सन्ततिका लागि संरक्षण गर्न चाहन्छ । यसतर्फ परिषद्ले खाद्यान्न बाली संरक्षणका लागि धेरै कार्यक्रमहरू संचालन गरेको छ । यस प्रयोजनका लागि परिषद्ले हालसालै आफ्नै जीन बैंकमा १३० भन्दा बढी बाली प्रजातिका ११,५०० बीउ संकलन गरी भविष्यका लागि संरक्षित गरिसकेको छ ।

१०० वर्षसम्म बीउ संरक्षण गर्न सकिने

- जिनोटाइप नोक्सानीको कुनै जोखिम नहुने
- विविधता सदाको लागि, निःशुल्क, सबैको लागि

भण्डारण सुविधाहरू

- छोटो अवधि भण्डारण
- मध्यम अवधिको भण्डारण
- लामो समयको भण्डारण

कुल संख्या: ११,०००

जीन/ बीउ बैंक:

- बीउ बैंक
- फिल्ड जीन बैंक
- तन्तु बैंक
- डी.एन.ए. बैंक
- सामुदायिक बीउ बैंक
- पोखरी/ताल जीन बैंक
- पशुधन जीन बैंक
- क्रायो बैंक

राष्ट्रिय जीन बैंकमा संरक्षण गरी राखिएको जातहरू सदाको लागि र सबैको लागि भनेर व्यवस्था गरिएको छ । माथि उल्लेखित बैंकहरूमा जो कसैले पनि आफु संग भएको जातहरू पासपोर्ट फारम भरि संरक्षणको लागि दिन सक्छन् । संरक्षण गर्दा जुन किसान वा सस्थांले दिएको हो उसको नाम, ठेगाना आदि पनि राखिने हुँदा जो कोहिले पछि सम्म उक्त जात पाउन सक्छन । आफु संग भएको जातहरू संरक्षण गरी देशकै खाद्य सुरक्षा तथा भावी पिढीलाई उपलब्ध गराउन सबैमा राष्ट्रिय जीन बैंक अनुरोध समेत गर्दछ ।

संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख

परिषद्ले कृषि अनुसन्धान सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदानका लागि विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग आवद्ध रहेको छ । परिषद्ले विभिन्न प्रकारका न्युजलेटरहरू, ब्रोशरहरू, प्रतिवेदनहरू, गोष्ठीहरूका मुखपत्र, जर्नलहरू प्राप्त गर्दछ भने परिषद्बाट प्रकाशित कृतिहरू पनि आदान प्रदान गर्दछ । परिषद्को केन्द्रिय पुस्तकालयमा धेरै किसिमका प्रकाशित सामग्रीको संकलन रहेको छ । यस पुस्तकालयले धेरै किसिमले कृषि अनुसन्धान प्रविधिहरू सरोकारवाला सम्म संचारित गर्ने कार्य गर्दछ ।

उपलब्धिहरू:

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्ले यसको स्थापनाकालदेखि विभिन्न आरोह, अबरोहहरू पार गर्दै २९औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ । यस अवधिमा परिषद्ले आफ्नो उद्देश्य अनुरूप अनवरतरूपमा बाली, बागवानी, पशु तथा मत्स्य विज्ञानका क्षेत्रहरूमा जातीय विकास, नश्वसुधार, उत्पादन प्रविधि विकास, कृषि यान्त्रीकरण, स्रोत संरक्षण र स्रोत बीउ तथा बस्तुको उत्पादन गरि मुलुकको समग्र कृषि उत्पादनको बृद्धिमा योगदान गर्दै आएको छ नार्कबाट विकसित प्रविधिहरू कृषक समक्ष प्रत्यक्ष रूपमा पुर्याउन विगत वर्ष देखि उद्यमी युवा किसानहरूलाई आवासीय कृषि सीप र उद्यमी कार्यक्रमको शुरुवात गरेको छ । यी उपलब्धिहरू हसिल गर्न कृषि अनुसन्धानका विविध विधाहरूमा संलग्न वैज्ञानिक तथा प्राविधिकहरू, प्रविधि प्रसारमा संलग्न कृषि विशेषज्ञ तथा प्राविधिकहरू, पौरखी कृषकहरू र कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित अन्य सबै सरोकारवालाहरूको संयुक्त प्रयासबाट मात्र सम्भव भएको हो ।

वाली	विशेष गुण	जातहरू
धान	खडेरी सहन सक्ने	सुख्खा धान १, सुख्खा धान २, सुख्खा धान ३, सुख्खा धान ४, सुख्खा धान ५, सुख्खा धान ६, तरहरा १, हर्दिनाथ २
	डुबान सहन सक्ने	स्वर्ण सव १, साँवा मसुली सव १, सेहराड सब १
	डुबान र खडेरी दुबै सहन सक्ने	बहुगुणी धान १, बहुगुणी धान २, सुख्खा धान ६
	चिसो सहन सक्ने	लेकाली धान १, लेकाली धान ३, चन्दननाथ ३
	सुगन्ध भएको	सुनौलो सुगन्धा, सुगन्धित धान १, लत्का बासमती, शुद्धोधन कालानामक
वर्षाशंकर धान	हर्दिनाथ हाईब्रीड धान १, हर्दिनाथ हाईब्रीड धान ३	
मकै	खडेरी सहन सक्ने	देउती
	प्रोटिन बढी मात्रामा पाईने	पोषिलो मकै १, पोषिलो मकै २
	वर्षाशंकर	खुम्ल हाईब्रीड २ र रामपुर हाईब्रीड १०
	छिटो पाक्ने	अरुण २, अरुण ३ र अरुण ४ (९० दिन) अरुण ६ (८० दिन)

वाली	विशेष गुण	जातहरू
	ध्वासे थेग्ले रोग सहन सक्ने	मनकामना ३, गणेश १, शितला, देउती, खुमल हाईब्रीड २
गहुँ	यु.जी. ९९ अवरोधक	विजय, डॉफ, तिलोत्तमा, स्वर्गद्वारी, वाणगंगा
	ताप सहने (पछौटे ताप)	गौतम, विजय
	पात डडुवा सहने	विजय, गौतम, तिलोत्तमा, डॉफ
	सिन्दुरे रोग (कालो, खैरो र पहेंलो) अवरोधि	मुनाल, च्याखुरा
	सुजी गहुँ	ड्युरम खजुरा १ र ड्युरम खजुरा २
तोरी	उत्पादन बढी र खडेरी सहन सक्ने	लुम्ले तोरी १
आलु	चिप्स बनाउन उपयुक्त	खुमल विकास, खुमल उज्ज्वल, खुमल सेतो-१
	डडुवा रोग प्रतिरोधी	जनकदेव, खुमल विकास, खुमल उज्ज्वल, खुमल रातो-२, खुमल सेतो-१, खुमल उपहार

७७ बालीका सूचित जातहरू (६७१ वटा जातहरू)

क्र.सं.	बाली	उन्मोचन विधि	दर्ता विधि	जम्मा	सूचीबाट हटाईएका
१	चैते धान	६	—	६	१
२	बर्षे धान	५८	६६	१२४	२०
३	मकै	२७	५८	८५	१४
४	गहुँ	३१	१	३२	१३
५	कोदो	५	—	५	—
६	जौ	६	—	६	—
७	फापर	१	—	१	—
८	दलहन बाली	३९	२	४१	३
९	तेलहन बाली	१९	२	२१	१
१०	औद्योगिक बाली	१२	—	१२	—
११	आलु	११	५	१६	—
१२	तरकारी	३९	२५७	२९६	५८
१३	घाँसेबाली	१५	२	१७	—
१४	फलफूल बाली	२	५	७	—
१५	सखरखण्ड	२	—	२	—
	जम्मा	२७३	३९८	६७१	११०

नेपालमा खेती गरिने बाली र तिनका प्रचलित जातहरू

१. अन्न बाली

क) चैते धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सि.एच. ४५	२०२३ (१९६६)	११८	३.५	तराई, भित्रीमधेश तथा मध्य पहाड
२	चैते २	२०४४ (१९८७)	१२५	४.८	तराईको सिञ्चित भूमि
३	चैते ६	२०४८ (१९९२)	१२३	४.८	तराई र भित्रीमधेश (३०० मिटरसम्मको उचाईको सिञ्चित भूमि)
४	हर्दिनाथ १	२०६० (२००४)	१२०	४.०३	तराई, भित्रीमधेश, रिभर बेसिन ८०० मिटरसम्म
५	चैते ५	२०७४ (२०१८)	१२०-१२५	४.६	समुद्र सतह देखी ७०० मिटर उचाईसम्मको तराई, भित्रीमधेश, नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट

ख) वर्षे धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	चाईनुङ्ग २४२	२०२४ (१९६६)	१४४	७.३	पहाड
२	सावित्री	२०३६ (१९७९)	१४०	४.०	तराई र भित्री मधेश
३	खुमल ४	२०४४ (१९८७)	१४४	६.३	काठमाडौँ उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीटदेखि ४५०० फीटसम्म उचाईको मध्य पहाड
४	मकवानपुर १	२०४४ (१९८७)	१५०	४.३	ढुङ्गे कीराको प्रकोप भएको तराई
५	घैया २	२०४४ (१९८७)	११३	३.४	तराईको असिञ्चित पाखा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
६	छोमरोङ्ग	२०४७ (१९९१)	१६४	४.२	नेपालको पूर्वी एवं पश्चिमी क्षेत्रको १४०० मिटर देखि २००० मिटरसम्म उचाइ भएको उच्च पहाड र चिसो हावापानी भएको मध्य पहाड
७	राधा ७	२०४८ (१९९२)	१४८	३.५	तराई, भित्री मधेश र सोस्रह हावापानी भएको अकाशो खेती गरिने क्षेत्र
८	राधा ४	२०५२ (१९९५)	१२५	३.२	मध्यपश्चिम र सुदूरपश्चिम तराई (कपिलवस्तु, दाङ्ग, वर्दिया, बाँके, कैलाली र कञ्चनपुर)
९	राधा ११	२०५२ (१९९५)	१४८	४.०	मध्यतराई (पर्सा, वारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी र धनुषा)
१०	राधा १२	२०५२ (१९९५)	१५५	४.६	पूर्वी तराई
११	माछापुच्छ्रे ३	२०५३ (१९९६)	१७४	५.०	१४०० मिटर देखि २००० मिटरसम्म उचाइको चिसो हावापानी भएको मध्य देखि उच्च पहाडसम्म (लुम्बि, धान्दुक र छोमरोङ्ग क्षेत्र)
१२	रामपुर मसुली	२०५६ (१९९९)	१३५	५.७	तराई, भित्री मधेश, वैशी एवं मध्य पहाडको ९०० मिटर उचाइसम्म अथवा मसुली धान लगाउन सकिने सबै क्षेत्र
१३	चन्दनाथ १	२०५८ (२००२)	१९१	५.०५	जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र
१४	चन्दनाथ ३	२०५८ (२००२)	१९२	५.३	जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र
१५	खुमल ११	२०५८ (२००२)	१४४	८.५	काठमाडौं उपत्यका
१६	लोकतन्त्र	२०६३ (२००६)	१२५-१३०	३.६	तराई, भित्री मधेश, तल्लो पहाड र मध्य पहाडका नदी किनारा
१७	मिथिला	२०६३ (२००६)	१४५-१५०	३.५-४.५	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको बेसी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१८	रामधान	२०६३ (२००६)	१३०-१३७	४.०-७.२	तराई, भित्री मधेश (शिवालिक उपत्यका, मकवानपुर, चितवन र नवलपरासी)
१९	बर्षे ३००४	२०६३ (२००६)	१५७	३.८	तराई र भित्री मधेश
२०	पोखेली जेठबुढो	२०६३ (२००६)	१८०-१८५	२.६	पोखरा उपत्यका र यस आसपासका क्षेत्रहरू (६०० देखि ९०० मिटर उचाई)
२१	खुमल ८	२०६३ (२००७)	१५८	७.७	मध्य पहाड र तल्लो पहाड
२२	सुनौलो सुरान्धा	२०६४ (२००८)	१५१	३.८	तराई, भित्री मधेश
२३	घैया १	२०६६ (२०१०)	११५	२.५-३.५	असिंचित Upland तराई, टार तथा मध्य पहाडका उपत्यका
२४	लल्का बास्मति	२०६६ (२०१०)	१५०	२.५-३.५	मध्य तथा पूर्वी तराई
२५	हर्दीनाथ २	२०६६ (२०१०)	१२५	३.१-४.२	तराई तथा भित्री मधेश
२६	तरहरा १	२०६६ (२०१०)	११३-१२५	४.२	मध्य तथा पूर्वी तराई
२७	खुमल-१०	२०६८ (२०११)	१३६ (१०७-१७०)	४.७८	काठमाण्डौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र ।
२८	सुब्बा धान - १	२०६८ (२०११)	१२३-१२५	३.२-४.२	पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार ।
२९	सुब्बा धान - २	२०६८ (२०११)	१२२-१२४	२.३-३.५	पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार
३०	सुब्बा धान - ३	२०६८ (२०११)	१२२-१२५	२.५-३.६	पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार
३१	बर्षे - २०१४	२०६८ (२०११)	१३५-१४०	३.८	तराई

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकको दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
३२	स्वर्ण सब - १	२०६८ (२०११)	१५०-१५५	४-५	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसीको सिंचित तथा घोला क्षेत्र ।
३३	साँवा मसुली सब - १	२०६८ (२०११)	१४५-१५०	३.५-४	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसीको सिंचित तथा घोला क्षेत्र ।
३४	लेकाली धान - १	२०७१ (२०१४)	१५८	४.०७	१५००-२६०० मिटर सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
३५	लेकाली धान - ३	२०७१ (२०१४)	१५२	३.९	१५००-२६०० मिटर सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
३६	सुख्खा धान - ४	२०७१ (२०१४)	११८-१२५	२.७-४	तराई र भित्री मधेसको असींचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार
३७	सुख्खा धान - ५	२०७१ (२०१४)	१२५	३.२ - ४.२	तराई र भित्री मधेसको असींचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार वसी ।
३८	सुख्खा धान - ६	२०७१ (२०१४)	१२०-१२५	३ - ४	तराई र भित्री मधेसको असींचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार वसी ।
३९	राधा १४	२०७३ (२०१६)	१३२-१३५	४.४	तराई, भित्री मधेश, रिभर वैसिन र उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको
४०	सुगन्धित धान १	२०७३ (२०१७)	१४२-१४५	४.५	तराई, भित्री मधेश, रिभर वैसिनर उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको
४१	राधा १३	२०७३ (२०१७)	१४२-१४८	३-४.२	तराई र भित्री मधेशका असींचित तथा समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर सम्मको नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाका सिञ्चित क्षेत्र
४२	सेहराङ्ग सब १	२०७३ (२०१७)	१२२-१२५	४.४-४.९	समन्त्री सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाका सिञ्चित क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
४३	बहुगुणी धान १	२०७४ (२०१८)	१३५	५.५	समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बैसी तथा समतल फाँट
४४	बहुगुणी धान२	२०७४ (२०१८)	१४२	५.८	समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बैसी तथा समतल फाँट
४५	हर्दिनाथ ३	२०७४ (२०१८)	१२५	५.५	समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बैसी तथा समतल फाँट
४६	कालो चामल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	९९-१२५	२.२	तराई, भित्री मधेश, पहाड, उपत्यका र बैसीहरु
४७	सावौं मन्सुली (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४५-१६०	५-६	समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बैसीहरु
४८	सर्जु ५२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२०-१३०	६-७	समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बैसीहरु

(ग) मकै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल पहेंलो	२०२२ (१९६५)	१२०-१३०	४.९	मध्य पहाड
२	रामपुर कम्पोजिट	२०३२ (१९७५)	११०-११५	४.४	तराई, भित्री मधेश, बैसी र मध्य पहाड
३	अरुण २	२०३९ (१९८१)	८०-९०	२.२	तराई, मध्य पहाड
४	मनकामना १	२०४४ (१९८७)	१२०-१३०	४.०	मध्य पहाड (हिउँदमा तराई क्षेत्रमा पनि लगाउन सकिने)

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाम्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
५	गणेशा २	२०४६ (१९८९)	१५०-१८०	३.५	उच्च पहाड (हिउँदमा तराई र भित्री मधेशमा पनि लगाउन सकिने)
६	अरुण १	२०५२ (१९९५)	९०-१००	४.०	पश्चिम तराई र मध्य पहाड
७	गणेशा १	२०५४ (१९९७)	१७५	५.०	उच्च पहाड
८	मनकामना ३	२०५९ (२००२)	१४२	५.५	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका मध्य पहाडी क्षेत्र (१००० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको उचाईको लागि)
९	देउती	२०६३ (२००६)	१३०-१३५	५.७	मध्यपहाड
१०	सितला	२०६३ (२००६)	१३०-१३५	६.०८	पहाड
११	मनकामना ४	२०६५ (२००८)	११७	५.३	नेपालको पूर्व देखि पश्चिम सम्म मध्य पहाडको १६०० मीटर भन्दा तल
१२	पोसिलो मकै १	२०६५ (२००८)	१४५-१५५	५.३	नेपालको पूर्व देखि पश्चिम सम्म मध्य पहाडको १६०० मीटर भन्दा तल
१३	मनकामना ५	२०६६ (२०१०)	१४०-१४५	५.२७	कर्णाली पूर्वका मध्यपहाड
१४	मनकामना ६	२०६६ (२०१०)	१४०-१४५	५.३४	पूर्वी- मध्यपश्चिम पहाड
१५	खुमल हाब्रिड मकै - २	२०७१ (२०१४)	१५२- Winter १३८- Summer	९.०८ ८.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेशमा हिउदे मौसममा ।
१६	के वाई एम - ३३	२०७१ (२०१४)	६८ (Days to silking)	२.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेशमा हिउदे मौसममा ।
१७	के वाई एम - ३५	२०७१ (२०१४)	६६ (Days to silking)	१.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेशमा हिउदे मौसममा ।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पान्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१८	अरुण ३	२०७२ (२०१५)	१००	३.९	मध्यपश्चिम देखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र बसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
१९	अरुण ४	२०७२ (२०१५)	११३-११५	४.२	मध्यपश्चिम देखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र बसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
२०	अरुण ६	२०७२ (२०१५)	९०	३.५	मध्यपश्चिम देखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र बसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
२१	रामपुर हाईब्रिड ४	२०७३ (२०१६)	१५५-१६५	६.९५	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
२२	आर.एम.एल.३२ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
२३	आर.एम.एल.१७ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
२४	रामपुर हाईब्रिड ६	२०७३ (२०१६)	१५८-१६५	६.८	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
२५	आर.एम.एल.४ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
२६	पोपिलो मकै २	२०७४ (२०१८)	१२०-१६०	४.५	तराई, भित्री मधेशको समुन्द्र सतह देखि ८०० मिटरसम्म (वर्षे तथा हिउँदे सिजनको लागि) र मध्य पहाडको समुन्द्री सतह देखि ८००-१८०० मीटर उचाईसम्म (वर्षे सिजनको लागि)

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
२७	रामपुर ४	२०७४ (२०१८)	१७०	५.४०	तराई, भित्री मधेशको समुन्दी सतह देखि ७०० मीटर उचाईसम्म
२८	मनकामना ७	२०७४ (२०१८)	१५८	६.४६	मध्य पहाडको समुन्दी सतह देखि ७००-१६०० मीटर उचाईसम्म
२९	रामपुर हाईब्रिड ८ F1, (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११० - १५५	७.५६	समुन्दी सतह देखि ७०० मीटर उचाईसम्मका तराई, भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि
३०	रामपुर हाईब्रिड १०F1, (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१२०-१६०	८.०५	समुन्द्र सतह देखि ७०० मीटर उचाईसम्मका तराई, भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि

(घ) गहुँ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	भृकुटी	२०५१ (१९९४)	१२०	५.०	तराई, टार र १००० मीटरसम्म उचाई भएका उपत्यकाहरु
२	बी.एल. ११३५	२०५१ (१९९४)	११५	५.०	तराई, टार र १००० मीटरसम्म उँचाई भएका उपत्यकाहरु
३	अच्युत	२०५४ (१९९७)	१२५	४.५	टार, १००० मीटरभन्दा कम उचाई भएका उपत्यकाको मध्यम तथा उच्च उर्वरभूमि
४	रोहिणी	२०५४ (१९९७)	११९	४.१	तराई, टार र १००० मीटरभन्दा कम उचाई भएका उपत्यकाको सिञ्चित र मध्यम तथा उच्च उर्वरभूमि

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस बर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
५	गौतम	२०६१ (२००४)	११९	३.४	तराई, टार तथा ५०० मीटर भन्दा कम उचाई भएको उपत्यका
६	डब्लु के १२०४	२०६४ (२००७)	१७९	३.४	मध्य पहाड र उच्च पहाड
७	आदित्य	२०६६ (२०१०)	११८	४.७९	तराई, टार र ५०० मि. सम्मको उपत्यका
८	एन.एल. ९७	२०६६ (२०१०)	१२२	४.५३	तराई, टार र ५०० मी. सम्मको उपत्यका
९	विजय	२०६७ (२०११)	१११-१२३	४.४५	तराई, टार र ५०० मी. सम्मको उपत्यका
१०	गौरा (BL 3235)	२०६९ (२०१२)	१६०	४.२-५.०	मध्य तथा उच्च पहाड
११	धौलागिरी (BL 3503)	२०६९ (२०१२)	१५६	३.६-४.९	मध्य तथा उच्च पहाड
१२	तिलोत्तमा	२०७२ (२०१५)	१०५-१२०	२.५-३.२	तराई र भित्री मधेसको सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्र
१३	डाँफे	२०७२ (२०१५)	१६३-१७०	४.४८	मध्य तथा उच्च पहाड
१४	बाणगंगा	२०७३ (२०१६)	११०	३.३	तराई, टार, होचो उपत्यका ७०० मिटरसम्मको उचाईमा सिंचित र अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागि
१५	स्वर्गद्वारी	२०७३ (२०१६)	१६३	४.४	मध्य तथा उच्च पहाड (७०० देखी १४०० मिटरसम्म) सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागि
१६	मुनाल	२०७४ (२०१८)	१६४	४.९१	समुद्र सतहको ६०० देखि २३०० मी. उचाईसम्मको मध्य तथा उच्च पहाडको सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्र
१७	च्याबुरा	२०७४ (२०१८)	१५८	३.२६	समुद्र सतहको ६०० देखि १६०० मी. उचाईसम्मको मध्य पहाडको अर्धसिंचित क्षेत्र
१८	खजुरा ड्युरम १	२०७४ (२०१८)	१२६	४.८६	समुद्र सतहदेखि ५०० मीटर उचाईसम्मका ढाड, बाँके, बर्दिया, कैलाली, कञ्चनपुरका सिंचित क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१९	खजुरा ड्युरम २	२०७४ (२०१८)	१२९	५.२६	समुद्र सतहदेखि ५०० मीटर उचाईसम्मका ढाड, बाँके, बर्दिया, कैलाली, कञ्चनपुरका सिंचित क्षेत्र
२०	पावै गहुँ (दत्ता)	२०७५ (२०१८)	३३०	२.१९-२.७५	कर्णाली अञ्चलको २३०० देखि ३३०० मिटर सम्म । २८०० मिटर उपयुक्त ।
२१	वि.एल. ४३४१	२०७५ (२०१८)		५.०३	तराई र भित्री मधेश लगायत समुन्द्री सतहबाट ८०० मिटर उचाई सम्म ।

(ड) कोदो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ओख्ले १	२०३७ (१९८०)	१५४-१९४	३.३	मध्य र उच्च पहाड
२	डल्ले १	२०३७ (१९८०)	१२५-१५१	३.३	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड
३	कात्रे कोदो १	२०४७ (१९९०)	१६७	२.३	९०० मीटर देखि १९०० मिटर उचाईसम्मको मध्य पहाडी क्षेत्रको पाखोबारी
४	सैलुड कोदो १	२०७२ (२०१५)	१५५	२.४	मध्यमाञ्चल देखि मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको १३०० देखि २२०० मी. उचाईको मध्य पहाड र उच्च पहाड
५	कात्रे कोदो २	२०७२ (२०१५)	१५३	२.५	मध्यमाञ्चल देखि मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको ७०० देखि १८०० मी. उचाईको मध्य पहाड

(च) जौ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	बोनस	२०३० (१९७४)	१६२	३.६	काठमाडौं उपत्यका र समान हावापानी भएको क्षेत्र
२	सोलुडवा	२०४७ (१९९०)	१७७	१.९	मुस्ताङ्ग, मनाङ्ग र डोल्पाका २००० मीटर देखि ३००० मीटरसम्म उचाईका लेकाली क्षेत्र

(छ) फापर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मिठो फापर १	२०७२ (२०१५)	७२	१.२	तराई र भित्री मधेश देखि उच्च पहाडसम्म

२. दलहन

(क) भटमास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सेती	२०४६ (१९९०)	१५०	१.२	मध्यपहाड र उपत्यका
२	कव	२०४६ (१९९०)	१२३	२.५	तराई र भित्री मधेश
३	लुम्बे भटमास १	२०५३ (१९९६)	१३८-१४७	१.७	४०० मीटर देखि १६०० मिटर उचाइसम्मको मध्यपहाड
४	तरकारी भटमास १	२०६० (२००४)	१२०	२.३	मध्य पहाडी क्षेत्र ८०० मीटर देखि १५०० मिटरसम्म
५	पूजा	२०६३ (२००६)	१२५	१.६	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड

(ख) मुसुरो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सिन्दुर	२०३६ (१९७९)	१४८	१.५	तराई, भित्री मधेश र पहाड
२	सिप्रिक	२०३६ (१९७९)	१४३	१.५	तराई, भित्री मधेश र पहाड
३	शिथिर	२०३६ (१९७९)	१५०	२.०	तराई, भित्री मधेश र पहाड
४	सिमल	२०४६ (१९९०)	१४३	४.१	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड
५	शिखर	२०४६ (१९९०)	१४३	३.५	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड
६	खजुरा १	२०५६ (१९९९)	१२८	१.५	मध्य पश्चिमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको धान र मकै लगाइने खेत
७	खजुरा मुसुरो २	२०५६ (१९९९)	१३४	२.१	मध्य पश्चिमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको धान र मकै लगाइने खेत
८	शितल	२०६१ (२००४)	१३४	१.१	सम्पूर्ण तराई र मध्यपहाड
९	महेश्वर भारती	२०६४ (२००७)	१११	१.४	काठमाण्डौ उपत्यका वा सो सरह, मध्य पहाडी क्षेत्रको टार तथा वेसी
१०	सगुन	२०६४ (२००७)	९८	१.३	काठमाण्डौ उपत्यका वा सो सरह, मध्य पहाडी क्षेत्रको टार तथा वेसी
११	खजुरा मुसुरो ३	२०७३ (२०१७)	१४८	१.७८	समुन्द्र सतहबाट १७०० मिटर सम्मको तराई भित्री मधेश र मध्य पहाड
१२	खजुरा मुसुरो ४	२०७५ (२०१८)	१३६	१.०८	मध्य तथा सुदूर पश्चिमका तराई (दाङ्ग देखि कञ्चनपुर सम्म, १०० देखि ७०० मिटर सम्म)

(ग) चना

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	धनुष	२०३६ (१९७९)	१४४	१.८	तराई र भित्रीमधेश
२	राधा	२०४४ (१९८७)	१४२	१.६	तराईका सुब्बा भाग र आकाशो पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि
३	सीता	२०४४ (१९८७)	१४०	१.५	तराईका सुब्बा भाग र आकाशो पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि
४	कोशेली	२०४७ (१९९०)	१५४	१.६	पश्चिम तराई र भित्री मधेश
५	कालीका	२०४७ (१९९०)	१५२	१.४	मध्य र पश्चिम तराई तथा भित्री मधेश
६	तारा	२०६४ (२००८)	१३५	१.४	तराई र मध्य पहाडको बेशी तथा टार
७	अवरोधी	२०६४ (२००८)	१३५	१.३	तराई र मध्य पहाडको बेशी तथा टार

(घ) बोडी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	आकाश	२०४६ (१९९०)	७३	१.०	तराई र भित्री मधेश
२	प्रकाश	२०४६ (१९९०)	६०	०.८	तराई र भित्रीमधेश
३	सूर्य	२०६१ (२००४)	७७	१.३	मध्य र पश्चिम तराई, भित्री मधेश
४	डबल हार्भेस्ट OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-१००	१.६-१.८	तराई र पहाड
५	मालेपाटन - १	२०६८ (२०११)	७५-९०	०.८-१.०	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरू (३०० देखि १००० मी)

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
६	गाजले बोडी	२०७३	७८	१.८५	समुन्द्र सतहबाट १२०० मिटर सम्मको तराई भित्री मधेश र मध्य पहाड

(ड) रहर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामपुर अरहर १	२०४८ (१९९२)	१९७	१.५	चितवन, मकवानपुर र सर्लाही जिल्लाहरूको तराई र भित्री मधेश
२	वागेश्वरी	२०४८ (१९९२)	२६१	२.०	धनुषा, सर्लाही र बाँके जिल्लाहरू

(च) मास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामपुर मास	२०७५ (२०१८)	६४	०.८८	तराई भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरू (१०० देखि १२५० मिटरसम्म)
२	खजुरा मास १	२०७५ (२०१८)	६६	०.८९	तराई भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरू (१०० देखि १२५० मिटरसम्म)

(छ) मुह्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसा वैशाखी	२०३२ (१९७६)	६०	१.५	तराई
२	कल्याण	२०६३ (२००६)	६०	०.६९	तराई, चुरे पहाड र मध्य पहाड
३	प्रतिक्षा	२०६३ (२००६)	६३	०.६८६	तराई, चुरे पहाड र मध्य पहाड
४	प्रतिज्ञा	२०७५ (२०१८)	५९	१.३०	तराई भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (१०० देखि ७०० मिटरसम्म)

(ज) राजमा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पि.डि.आर. १४	२०७६ (२०१९)	११९	१.८६	तराई देखि उच्च पहाड (११५ देखि २३६७ मिटरसम्म)

३. तेलहन

(क) बढाम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	बी. ४	२०३७ (१९८०)	१४०	१.५	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड
२	जनक	२०४५ (१९८९)	१४५	२.५	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडी क्षेत्रको सिंचाईको सुविधा नभएको बलौटे दोमट माटो भएको क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाम्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
३	ज्योती	२०५३ (१९९६)	१३७-१५३	२.०	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडी क्षेत्रको पानी नजम्ने तथा चिम्ट्याइलो माटो नभएको क्षेत्र
४	जयन्ती	२०५३ (१९९६)	११५	२.२	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडी क्षेत्रको पानी नजम्ने तथा चिम्ट्याइलो माटो नभएको क्षेत्र
५	राजर्षि	२०६२ (२००५)	१३६	२.८४	तराई र भित्री मधेश
६	वैदेही	२०६२ (२००५)	११०	३.३	तराई र भित्रीमधेश
७	सम्मृद्धि	२०७६ (२०१९)	११०-१२५	३.१६	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड

(ख) तोरी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाम्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	विकास	२०४६ (१९८९)	८५-९०	०.८	मध्यमाञ्चल देखि सुदूरपश्चिमाञ्चलसम्मको तराई र भित्री मधेश
२	लुम्बे १	२०५३ (१९९६)	८९-१५३	०.९	पश्चिम क्षेत्रको ७०० मिटर उचाईभन्दा माथिको मध्यदेखि उच्च पहाड
३	प्रगति	२०५३ (१९९६)	९९	१.०	पूर्वी मध्यपहाड, तराई र भित्रीमधेशको असिञ्चित भूमि
४	उन्नति	२०६२ (२००५)	८६	१.०४	तराई, भित्री मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिञ्चित क्षेत्र
५	प्रीति	२०६२ (२००५)	८३	१.२६	तराई, भित्री मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिञ्चित क्षेत्र
६	मारुड तोरी - २	२०७० (२०१३)	८३	०.७ -०.९	तराई तथा मध्य तराई

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
८	सुर्खेत स्थानीय तोरी - ३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१४)	८२-१००	०.९०५	मध्य पश्चिमका तराई जिल्लाहरू बाँके, बर्दिया, दाङ, मध्य पहाडका, सुर्खेत, दैलेख सल्यान र भेरी नदि किनारका क्षेत्रहरू।
९	नवलपुर स्थानीय ४	२०७६ (२०१९)	९३	१.०२	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडका ६०० मिटर

(ग) रायो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसा बोल्ड	२०४५ (१९८९)	११०-११५	०.९	तराई र भित्री मधेश
२	कृष्णा	२०४६ (१९८९)	११५	१.१	मध्यमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको तराई र भित्री मधेश
३	मोरङ्ग रायो/तोरा	२०७४ (२०१८)	१०२-१२०	०.९२	समुन्द्र सतह देखि ७०० मिटर उचाईसम्मका तराई तथा भित्री मधेश

(घ) तील

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	नवलपुर खैरो तील १	२०५७ (२०००)	८५	१.२	सिरहा देखि नेपालगञ्ज सम्मका तराई
२	नवलपुर भुसे तील १	२०५७ (२०००)	१.३	०.६५	तराई र भित्री मधेश

४. औद्योगिक बाली

(क) उखु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	जीतपुर १	२०५३ (१९९६)	३००-३६०	७१.०	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चलको सिंचित तराई
२	जीतपुर ३	२०६० (२००४)	३००-३६०	७९.२	तराई
३	जीतपुर ४	२०६० (२००४)	३००-३६०	८६.०	तराई

(ख) जुट

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	इटहरी १ (सेतोपात)	२०५६ (१९९९)	११८	३.४	पूर्वी तराई
२	इटहरी २ (सुनौलो पात)	२०५६ (१९९९)	११६	३.३	पूर्वी तराई

(ग) अडुवा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कपुरकोट अडुवा १	२०५८ (२००१)	२२५-२४०	२२-३८	१६०० मिटर उचाईसम्मको भित्री मधेश, मध्य पहाड र बेसी
२	कपुरकोट अडुवा २	२०७३ (२०१६)	२४०-२६०	३२.७५	भित्री मधेश, मध्य पहाड र बेसी १६०० मिटर उचाई सम्म

(घ) हलेदो/बेसार

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कपुरकोट हलेदो - १	२०७१ (२०१४)	२४५ -२६०	२७.८	मध्य पहाडको असिंचित पाखोबारी
२	कपुरकोट हलेदो - २	२०७४ (२०१८)	२४५ -२६०	३४.०५	समुन्द्र सतह देखि १६०० मिटर उचाईसम्मका तराई तथा भित्री मधेश

५. तरकारी बाली

(क) आलु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुफ्री ज्योति	२०४९ (१९९२)	११०	२३	पहाडमा वर्षे बालीको लागि माघ, फाल्गुण र चैत्र, हिउँदे बालीको लागि असोज र कार्तिकमा तथा कम वर्षा हुने पश्चिमका उच्च पहाडका लागि असार र साउन
२	कुफ्री सिन्दुरी	२०४९ (१९९२)	११०-१२०	२३	तराईमा हिउँदे बालीको रूपमा, असोज देखि मंसिरसम्म र तल्लो पहाडी भेगमा कार्तिक देखि पुससम्म
३	डेजिरे	२०४९ (१९९२)	९०-१२०	१८	तराईमा हिउँदे बालीको रूपमा असोज र कार्तिक, मध्यपहाड र तल्लोपहाडमा भाद्र र असोज तथा मध्य पहाडदेखि उच्च पहाडमा वर्षेबालीको रूपमा माघ र फागुन
४	जनकदेव	२०५६ (१९९९)	११०	३९.४	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, उपत्यका तथा तराई क्षेत्रमा शरद ऋतु र कम पानी पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रमा वर्षा ऋतु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
५	खुमल सेतो १	२०५६ (१९९९)	११०	३८.७	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा गूप्स ऋतु, कम पानी पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रमा र मध्य पहाडी क्षेत्रमा शरद ऋतु
६	खुमल रातो २	२०५६ (१९९९)	९५	३६.२	तराई, भित्री मधेश तथा खोचहरमा शरद ऋतु
७	खुमल लक्ष्मी	२०६५ (२००८)	१२०-१४०	२४-२८	मध्य तथा उच्च पहाडी भेग - बर्षे बाली सुब्बा उच्च पहाडी भेग - मानसून बाली तराई तथा भित्री मधेश - शरद तथा हिउँदे बाली
८	आई पी वाई ८	२०६५ (२००८)	११०-१२०	२५-२७	तराई तथा भित्री मधेश
९	खुमल उज्वल	२०७१ (२०१४)	१००-१२०	२५	मध्य पहाड देखि उच्च पहाडी क्षेत्र
१०	खुमल उपहार	२०७१ (२०१४)	१०० -१२०	२४	तराई र मध्य पहाडको १२०० मिटर उचाई सम्म ।
११	टि पि एस - १ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११० -१२०	३५ -४०	तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र
१२	टि पि एस - २ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११० -१२०	३० -३५	तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र
१३	खुमल विकास	२०७५(२०१८)	१००-११०	२५.७५	मध्य पहाड देखि उच्च पहाडी क्षेत्र (१२०० मिटर देखि ३००० मिटर सम्म)
१४	कार्डिनल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८०-११०	१८-३०	तराई देखि पहाड सम्म (करिव १०० देखि ४००० मि. सम्म)
१५	रोजिटा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२०-१४०	१०-१४	मध्य र पूर्व उच्च पहाडी क्षेत्र (१६०० देखि ३५०० मि. सम्म)
१६	एम.एस. ४२.३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१००-१२०	१०-२४	तराईदेखि पहाडी उपत्यका तथा खोंच (१०० देखि १६०० मि. सम्म)

(ख) काउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस बर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	काठमाडौं स्थानीय	२०४६ (१९९०)	११०-१२०	२५.०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
२	सर्लाही विपाली	२०५१ (१९९४)	५५-६०	८.०	तराई र मध्यपहाड
३	एन एस ९०, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-९५	४०-६०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
४	रेमी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८१	३६-४०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
५	डमी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	४०-४४	तराई, पहाड र उच्च पहाड
६	ट्वार्ट फ्ल्यास F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११०	४५	मध्ये पहाड
७	मिल्कीवे F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	५२.५	पहाड र उच्च पहाड
८	स्तो क्राउन F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	२२-२५	तराई र पहाड
९	स्तो मिस्टीक F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०	३५-४०	तराई र पहाड
१०	स्तो ग्रेस F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७३	३५-४०	तराई र पहाड
११	नेपा ६०, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५	२६-२८	तराई र पहाड
१२	स्तो डोम F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५	४०-४५	तराई र पहाड
१३	सिल्वरकप ६०, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई
१५	रेमी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई
१६	ट्वार्ट टप, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०	४२	मध्यपहाड र तराई
१७	देवि २, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११५	४८	मध्यपहाड र तराई
१९	निम्पु, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	८०	२८	मध्यपहाड र तराई
२०	खुमल ज्यापू	२०७२ (२०१५)	६५-८०	२९.७	मध्य पहाडी क्षेत्र
२१	बर्बा F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	६०-६५	३४-३९	मध्य पहाडको सिचि त क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
२२	गिरिजा F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८५-९०	४४	मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र
२३	विस्दलर F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७७-८०	३६	तराईको सिंचित क्षेत्र

(ग) मूला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मिनोअर्ली	२०४६ (१९९०)	४०-४५	२६	तराई, पहाड र उच्च पहाडको सिंचित भूमि
२	हवाईट नेक	२०५१ (१९९४)	६०-६५	३५	मध्यपहाड
३	घुठाने रातो	२०५१ (१९९४)	७०-८०	४३	मध्यपहाड
४	चालीस दिने	२०५१ (१९९४)	३५-४५	२८	तराई र मध्यपहाड
५	टोकिसानी (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	५२-६०	३१	११०० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको मध्यपहाड
६	अल सिजन हवाईट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	७०	२०-३०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
७	मिनोअर्ली लड हवाईट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	५५-६०	२०-३०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
८	बाइ आर हवाईट स्पिड F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४०-८०	तराई र पहाड
९	ग्रिन नेक, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	५-७	मध्य, पहाड र तराई

(घ) सलगम

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पर्पल टप	२०४६ (१९९०)	६०-७०	२३	तराई, पहाड र उच्च पहाड
२	काठमाण्डौ रातो	२०७३	६५	३०.६०	समुन्द्र सतहबाट १००० देखि १५०० मिटर सम्मको मध्य पहाड

(ङ) रायो साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल चौडापात	२०४६ (१९९०)	५०-६०	३५.०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
२	माफा चौडापात	२०५१ (१९९४)	५५-६५	२८.०	मध्यपहाड र उच्च पहाड
३	खुमल रातोपात	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२८.०	मध्यपहाड र उच्च पहाड
४	ताङ्खुवा रायो	२०५१ (१९९४)	३०-३६	३१.०	११०० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको मध्यपहाड
५	माईक जायन्ट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड
६	रेड जायन्ट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड
७	गुजमुज्जे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	२४० -	२ बीउ	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मिटर सम्मको पहाडी क्षेत्र ।
			२७०	३० ताजा पात	

(ब) प्याज

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रेड क्रियोल	२०४६ (१९९०)	६०	१५	तराई, पहाड र उच्च पहाड तीनै भौगोलिक क्षेत्रमा क्रमशः कार्तिक देखि मांसिर, भाद्रदेखि कार्तिक र फागुन देखि चैत्रसम्म लगाउने
२	नासिक - ५३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८	१३०-१६५	१६.६-२०.०	तराई र मध्य पहाड

(छ) गोलभेंडा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसारुबी	२०४६ (१९९०)	६०	१५.०	तराई र पहाड
२	मनप्रकस	२०५१ (१९९४)	८०-९०	२०-४०	मध्य र उच्च पहाड
३	एन.सी.एल. १	२०५१ (१९९४)	६५-७०	२०-३०	तराई र मध्यपहाड
४	सृजना, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	१०५-११०	मध्यपहाड: ८०० मि.देखि १६०० मि. तराई: १५० मि. माथि
५	गौरव ५५५, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२००९)	१००-१०५	१०६	तराई तथा मध्य पहाड
६	आमता, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५-१००	९६.२	तराई तथा मध्य पहाड
७	अभिलाष F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		७९	तराईको सिंचित क्षेत्र
८	अभिरल F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		८३	तराईको सिंचित क्षेत्र
९	रेड कभर F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७५-८५	तराईको सिंचित क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१०	रेड ग्लोरी F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७०-८०	तराईको सिंचित क्षेत्र

(ज) गाजर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	न्यु कुरोवा, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	१००	५०-६०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
२	नेपा डिम, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड
३	सिग्मा, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड
४	कुरोवा मार्क II, F ₁ , (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	५-७	मध्य पहाड र तराई

(झ) बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कोपनहेगन मार्केट	२०५१ (१९९४)	७०-९०	३५	तराई र मध्यपहाड
२	रेयर बल, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	३६-४०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
३	गिन कोरोनेट, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३५-३८	तराई र पहाड
४	टि ६२१, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	१८-२०	तराई र पहाड
५	रुवि किड, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५	२२-२५	तराई र पहाड
६	ग्रीन टप, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११०	४८	मध्य पहाड र तराई
७	बन्डर बल F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	७१.७	मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
८	ग्रीन च्यालेन्जर मन्सान्टो F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	५६.४१	मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र
९	मिलोनियम-१११ F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८७	६५-७०	मध्य तराईको सिंचित क्षेत्र
१०	सौर्या F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८६-९७	६०-६७	मध्य तराईको सिंचित क्षेत्र

(ब) तनेबोडी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल तने	२०५१ (१९९४)	६०-७०	४.५	तराई र मध्यपहाड
२	सलाही तने	२०५१ (१९९४)	५०-६०	७.०	तराई र मध्यपहाड
३	ग्रेटवाल-०२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१४.२-२४.६	पहाडी सिंचित र अधिसिंचित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास
४	ग्रेटवाल-०३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१६.६-३१.४	पहाडी सिंचित र अधिसिंचित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास

(ट) घिउ सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	त्रिशुली सिमी	२०५१ (१९९४)	७०-७५	१४.०	मध्य र उच्च पहाड
२	भान्गे सिमी	२०५१ (१९९४)	५०-५५	९.०	तराई र मध्य पहाड

(ठ) केराड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सर्लाही आर्केल	२०५१ (१९९४)	६०-६५	५-७	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	सिक्किमे	२०५१ (१९९४)		२५-३०	तराई, मध्य र उच्च पहाड

(ड) भेडे खुसानी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	क्यालिफोर्निया	२०५१ (१९९४)	८०-९०	१६-२०	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	सागर (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	६५-७५	३६	तराई र मध्यपहाड
३	एन एस ६३२, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	४४-५०	तराई र पहाड

(ड) खुसानी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ज्वाला	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२५-३०	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	कर्मा ७७७, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	६०	तराई र पहाड
३	एन एस १७०१, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	८०-९०	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
४	आकास, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	५०-५६	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
५	फाएर क्याम्प (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१२-१४	तराईको सिंचित क्षेत्र
६	हट सट (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१३-१५	तराईको सिंचित क्षेत्र

(ण) भण्टा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	नुर्की	२०५१ (१९९४)	६०-६५	२५-३०	तराई र मध्य पहाड
२	अर्को केशव (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२०-२४	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
३	मायालु - ५५५ F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	७५	४५	तराई र मध्य पहाड

(त) धिरौला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कान्तिपुरे	२०५१ (१९९४)	११०-१२०	१५-१८	मध्य पहाड
२	न्यु नारायणी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	१३	तराई र मध्यपहाडका

(थ) काँक्रे

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	निन्जा १७९, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
२	डाइनेष्टी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४२	४०-६०	तराई र पहाड
३	बेली F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	५०-७०	तराई र पहाड
४	मालिनी F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४३-४५	४५-४८	तराई
५	भक्तपुर लोकल	२०७५ (२०१८)	६०-६५	३०-३५	६०० देखी १६०० मिटर उचाई सम्म ।

(घ) स्व्वास फर्सी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	असारे स्व्वास	२०५१ (१९९४)	६०-८०	९७.८	तराई र मध्य पहाड
२	सनी हाउस, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५२	५१.८	तराई र पहाड
३	सोन्डो भि, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३८-४३	२५	तराई र पहाड
४	लड ग्रीन, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	२५	तराई र पहाड
५	ग्रे जुकिनि (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	८०	तराई र मध्य पहाड
६	सुपर स्व्वास बल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	४०-४५	२८-३१	मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र ।

(घ) स्वीस चार्ड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाकने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सुसाग (Ford hook Giant)	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२०-३५	तराई, मध्य र उच्च पहाड

(न) तीते करेला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हरियो करेला	२०५१ (१९९४)	९०-१००	२०-२५	तराई र मध्य पहाड
२	एन एस ४५४, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४०-४५	तराई र पहाड
३	पाली, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	४५-५०	तराई, पहाड र उच्च पहाड
४	सि.जी. ०१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८०-९९	१८-२२	पूर्वी तराई
५	सि.जी. ०२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८०-९९	१५-१९	पूर्वी तराई

(प) रामतौरिया

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पावती	२०५१ (१९९४)	५०-६०	१२-१६	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	अर्का अनामिका OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२४-३२	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड

(फ) पालुङ्गे

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हरिपाते	२०५१ (१९९४)	४०-४५	१२-१६	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	पाटने पालुङ्गे (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	५०-५५	१६-६०	समुन्द्र सतहदेखि २१०० मिटर उचाईसम्मका तराई, पहाड र उच्च पहाड

(ब) ब्रो काउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	प्रिमियम कप, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	२१-२३	तराई, र पहाड
२	सेन्ताउरो, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६८	२२-२५	तराई, र पहाड
३	साकुरा, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	१०-१२	मध्य पहाड
४	एभरेष्ट ग्रीन, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	२५-३०	तराइ र मध्य पहाड
५	किङ डोम, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	८५-९०	१६-२४	तराइ र मध्य पहाड
६	अर्ली यु, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	१२-१८	तराइ र मध्य पहाड

(भ) तर्बुजा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लक्ष्मी ७४७, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२०.५	तराई
२	लक्ष्मी ७६७, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३०.५	तराई
३	मस्ताना F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६५-७०	७०-८०	तराई

(म) फर्सि

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सोनार ०२२, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	५.५	तराई

(य) लौका

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	काभेरी, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४०-५०	तराई, र पहाड
२	एन एस ४२१, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४४-५६	तराई, र पहाड
३	एन एस ४४३, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४३-५०	३०-४०	तराई, र पहाड
४	अनमोल, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	१२	तराई, पहाड र उच्च पहाड

(र) पाटे धिरौला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	एन एस ४०१, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	४४-४८	तराई, र पहाड

(ल) धनिया

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लोटस OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	११.८	तराई, र मध्यपहाड
२	सुरभी OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	१६-२०	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड
३	अमेरिकन लङ्ग स्टयान्डीड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	१२.२	तराई र मध्य पहाड

(ब) चिचिण्डा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कपाली, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	३०	तराई र मध्यपहाड

(ष) कुरिलो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मेरी वाशिटन ५०० डब्लु, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	२१०	६	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड

(ष) पासले

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पासले ग्रीन कारपेट OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	१	तराई, र पहाड

(स) ग्याठकोपी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	नेपा बल, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	१५	तराई, र पहाड

(ह) पाकचौय

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	टेप्टी ग्रीन F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४८-५७	तराई र पहाड
२	एनओ - ४१६ F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	२५०	१६	तराई तथा पहाड

(क्ष) जिरीको साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ग्रीन वेभ OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	१	तराई र मध्यपहाड तथा नदी किनारहरु
२	न्यु रेड फायर OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	१	तराई र मध्यपहाड तथा नदी किनारहरु

(त्र) चुकन्दर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मधुर OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-७०	२४-३६	तराई र पहाड

(ठ) चाईनिज बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	स्पीड सन - ६०(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	२०-२५	मध्य पहाड
२	सि आर चुन दे गिल, F ₁ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६५-७०	४०-५०	तराई, र मध्य पहाड

क१) चम्सुर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ठिमी चम्सुर (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	४५-५०	८	समुद्र सतहदेखि १२०० मिटर उचाईसम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड

क२) लहै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामेछाप हरियो(पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)		८.६८	२०० देखि १६५० मिटर उचाईसम्मको अर्धसिंचित क्षेत्र

क३) सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लहङ्ग ग्रीन बिन(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७५-७८	२६-२८	मध्य पहाड
२	सेमी लाइट लहङ्ग (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-७५	३०-३३	मध्य पहाड

६. घाँसे बाली

(क) जै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कामधेनु जै	२०६१ (२००४)	२०६	५१-७५	तराई र मध्य पहाड
२	नेत्र जै	२०६१ (२००४)	१९७	३२-६१	तराई र मध्य पहाड
३	गणेश	२०६९ (२०१२)	२१७	४८-५०	तराई देखि मध्य पहाड
४	पार्वती	२०६९ (२०१२)	२०७	६१-७०	तराई देखि उच्च पहाड
५	अमृतधारा	२०७२ (२०१५)	१८०-१९०	३६	तराईदेखि मध्य पहाड
६	नन्दिनी	२०७२ (२०१५)	१३९-१९०	३२-३८	तराई र भित्री मधेस
७	स्वान (पञ्जिकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१७०-१७५	३०-३५	समुन्द्र सतहबाट २००० मिटर उचाई सम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड

(ख) सेतो क्लोभर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	प्याउली सेतो क्लोभर	२०६९ (२०१२)	२२२	३०-४५	मध्य पहाड देखि उच्च पहाड

(ग) बर्सिम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	बर्सिम ग्रीन गोल्ड	२०७२ (२०१५)	२७६-२८४	७२-७८	तराई र भित्री मधेस
२	मेसकाभी (पञ्जिकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१६०-१७०	७५-८५	समुन्द्र सतहबाट १२०० मिटर उचाई सम्मको तराई र मध्य पहाड

(घ) राईघाँस

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	धुन्चे राईघाँस	२०७२ (२०१५)	२७६-२८४	३०-४०	मध्य तथा उच्च पहाड

(ङ) टियोसेन्टी

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मकैचरी १	२०७३ (२०१७)	११५-१२५	३५-४५	समुन्द्र सतहबाट १५०० मिटर उचाई सम्मको तराई र मध्य पहाड

(च) कमान श्वेच

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुटिल कोसा १	२०७३ (२०१७)	१६३-१७०	३५-४०	समुन्द्र सतहबाट २००० मिटर उचाई सम्मको तराई मध्य र उच्च पहाड

(छ) स्टाईलो

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पाल्सा स्टाईलो	२०७३ (२०१७)	११५-१२५	७२-८०	समुन्द्र सतहबाट १६०० मिटर उचाई सम्मको तराई र मध्य पहाड

(ज) कक्सफुट

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रसुवा कक्सफुट	२०७३ (२०१७)	२९६-३००	३०-४०	समुन्द्र सतहबाट १२०० देखि ४००० मिटर उचाई सम्मको मध्य पहाड र उच्च पहाड

(झ) नैपियर

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हात्ती घाँसप	२०७३ (२०१७)	१२०-१३०	६०-८०	समुन्द्र सतहबाट १४०० मिटर उचाई सम्मको तराई र मध्य पहाड

(ब) सेटारिया

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल बन्सो	२०७३ (२०१७)	१२०-१३०	६०-८०	समुन्द्र सतहबाट २००० मिटर उचाई सम्मको तराई मध्य र उच्च पहाड

७. फलफूल बाली

(क) कागती

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल शुरु हुने समय	उत्पादन	सिफारिस क्षेत्र
१	सुन कागती १	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमा फल्छ	३४.५	तराई र भित्री मधेस तथा मध्य पहाडको खोच बेशीको पानी नजम्ने क्षेत्र
२	सुन कागती २	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमा फल्छ	२६.९	तराई र भित्री मधेस तथा मध्य पहाडको खोच बेशीको पानी नजम्ने क्षेत्र
३	तेहथुम स्थानीय	२०७५ (२०१८)		१५	पूर्वी पहाडको १००० देखि १६०० मिटरसम्मको तुसारो नपने क्षेत्र

(ख) सुन्तला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल शुरु हुने समय	उत्पादन	सिफारिस क्षेत्र
१	खाकु स्थानीय (दत्ता)	२०७५ (२०१८)		१६-२४	पूर्वी पहाडको १००० देखि १६०० मिटरसम्मको तुसारो नपने क्षेत्र

(ग) केरा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल लिने समय	उत्पादन	सिफारिस क्षेत्र
१	जि ९ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१५-१६ महिना	५०-५५	समुद्र सतहदेखि ७०० मिटरसम्मको उचाइको तराई र नदी किनार
२	विलियम हाइब्रिड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४-१५ महिना	४०-५०	समुद्र सतहदेखि ७०० मिटरसम्मको उचाइको तराई र नदी किनार
३	मालभोग स्थानीय (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४ महिना	१५-२०	समुद्र सतहदेखि १२०० मिटरसम्मको उचाइको तराई, नदी किनार र होचा पहाडी उपत्यकासम्म

८. कन्दमूल बाली

(क) सखरखण्ड

क्र. सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने समय	उत्पादन	सिफारिस क्षेत्र
१	सुन्तले सखरखण्ड १	२०७६ (२०१९)	१३०-१५०	१२.९१	तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाड
२	सुन्तले सखरखण्ड २	२०७६ (२०१९)	१३०-१५०	२०.८	तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाड

नविनतम प्रविधि:

१. नेपालमा विकसित बर्णसंकर धानको जातहरू

धान नेपालको प्रमुख खाद्यान्न बाली हो र यसले देशको खाद्य सुरक्षामा ठूलो योगदान पुर्याएको छ । प्रमुख बाली हुदाँ हुँदै पनि हामी अझै पनि धानमा आत्म निर्भर वन्न सकेका छैनौ र देशमा चामल आपूर्तिको लागि ठूलो मात्रामा विदेशबाट आयात गर्न परिरहेको अवस्था छ । नेपालको उद्योग मन्त्रालायलको आँकडा अनुसार गत बर्ष हामीले लगभग ३२ अर्ब रुपैयाँ बराबरको चामल अयात गरेको थियौं । अहिलेको प्रतिस्पर्धात्मक अन्तराष्ट्रिय बजारमा हाम्रो धानलाई प्रतिस्पर्धी बनाउन उपलब्ध उच्च स्तरका नवीनतम प्रविधिहरू प्रयोग नगर्नुको कुनै विकल्प छैन किन भने दिनानुदिन उपलब्ध श्रोत साधनहरू घट्टदै गईरहेको अवस्था छ । यस वर्ष धानको कुल उत्पादन ५५.५ लाख टन रहेको छ । नेपालमा बाषिर्क प्रति ब्यक्ति चामलको खपत १३८ केजी रहेको छ । नेपालमा वार्षिक धानको आवश्यकता ६१ लाख टन रहेको छ । नेपालमा हाल ४७.६ लाख टन चामल चाहिन्छ । जबकि ३२.५ लाख टन मात्र उत्पादन भईरहेको छ । नेपालले आत्मनिर्भर हुनको लागि लगभग १५.१ लाख टन चामल बढि उत्पादन गर्नुपर्छ । जुन हाईब्रीड धानका जातहरूको खेति बाट मात्र सम्भव छ । हाल सालै नेपाल कृषि अनुसंधान परिषद अन्तर्गत राष्ट्रिय धानबाली अनुसन्धान कार्यक्रम हर्दिनाथले हाईब्रीड धानका दुई वटा जात जस्तै हर्दिनाथ हाईब्रीड धान १ र हर्दिनाथ हाईब्रीड धान ३ खेतीको लागि सिफारिस गरेको छ । यी जातको खेतीबाट उत्पादनमा वृद्धि गर्न सकिन्छ ।

हर्दिनाथ हाईब्रीड धान १

हर्दिनाथ हाईब्रीड धान ३

२. दक्षिण अमेरिकी गोलभेंडाको पात खन्ने कीरा (टुटा) को व्यवस्थापन प्रविधि

- बत्तीको पासोको प्रयोग गरि (चित्रमा देखाए जस्तै) वयस्क कीराहरू मार्ने ।
- कीरा लागेको सुरुको अवस्थामा ब्यासिलस थुरिन्जीनेसिस कुरष्टाकी (*Bacillus thuringiensis* var. *Kurstaki*) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर साझ पख छर्किने ।

- धेरै कीरा लागेको अवस्थामा क्लोरान्त्रानिलिप्रोल (Chlorantraniliprole 18.5 % SC) वा स्पिनोसाड (Spinosad 45% SC) एक मिलीलिटर प्रति ३ लिटर पानीमा मिसाएर छर्ने। एउटै बिषादी निरन्तर प्रयोग नगर्न आलोपालो प्रयोग गर्ने।

बत्तीको पासो तथा यसमा परेका पुतलीहरू

पानीको पासोमा फेरोमोनको प्रयोग

३. अमेरिकी फौजी कीरा व्यवस्थापन प्रविधि

- मकैको विच विचमा डेस्मोडिएम घाँस लगाएर कीरालाई धपाउने र छेउ छेउमा नेपियर घाँस लगाएर आकर्षित गर्ने।
- मकैको पातमा सेता लाम्चा झिल्ली सहितका प्वालको क्षतिको अवस्थामा नीम जन्म विषादी एजाडिराक्टिन १५०० पि पि एम ५ मि लि प्रति लि पानीमा मिसाएर छर्ने।
- ईमामेक्टिन बेन्जोयट ५% एस.जी. वा क्लोरान्त्रानिलिप्रोल १८.५% एस.सि. ०.४ मि.लि. प्रति लि. पानीको दर वा स्पाईनोस्याड ४५% एस.सि. ०.३ मि.लि. प्रति लि. पानीको दरको घोल तयार गरि प्रति रोपनी २५ लि.को दरले छर्ने।

४. सिर्जना गोलभेडा

सिर्जना नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्द्वारा बिकास गरिएको पहिलो वर्णशंकर जातको गोलभेडा हो। यो जातको गोलभेडाले लगातार ९ देखी १० महिना सम्म फल दिन्छ। सिर्जना जातको गोलभेडाको उत्पादन प्लास्टिक टनेलमा ८० टन प्रति हेक्टर र खुल्ला स्थानमा ४० टन प्रति हेक्टर हुन्छ। विभिन्न कृषक समुहहरूले सार्वजनिक निजि साझेदारीमा परिषद्को प्रत्यक्ष निगरानीमा वार्षिक ५० देखी ६० केजी सिर्जना जातको गोलभेडाको वर्णशंकर वीउ उत्पादन गरिरहेका छन्।

५. उखुको प्लासी बोररको व्यवस्थापन प्रविधि

मालाथियन अथवा फेनभलेरेटको धुलो विषादी २ किलोग्राम (खास विष) प्रति हेक्टरका दरले र त्यसैगरी पादान (कार्टाप हाइड्रोक्लोराइड) दानादार विषादि ३ किलोग्राम सक्रिय पदार्थ प्रति हेक्टरका दरले श्रावण र भदौमा प्रयोग गर्दा प्लासी बोरर को नियन्त्रण हुन्छ। पहिलो र दोस्रो पुस्ताका कीराले फुल पार्ने समयमा लार्भिन (थायोडिकार्ब ७५ डब्लु. पी) दुई ग्राम प्रति लिटर पानी वा स्पाइनोसैड ४५% एस. एल. ०.५ मी.ली. प्रति लिटर पानीको दरले छर्कदा बढि प्रभावकारी हुन्छ।

६. धानको गवारो कीरा व्यवस्थापन प्रविधि

गवारो कीराको पुतली रात्रिचर भएकोले प्रकाश पाशोको प्रयोगले गवारोबाट हुने नोक्सानी कम गर्न सकिन्छ। बेर्नाको टुप्पो चुंडेर रोप्दा गवारोको फुल नष्ट भएर नोक्सानी कम गर्न सकिन्छ। धानको बेर्नालाई रोप्न भन्दा अगाडि ५ देखि ६ घण्टासम्म क्लोरपायरीफस २ मि.लि. प्रति लिटर पानीको घोलमा डुबाएर रोप्ने। कीराको नोक्सानी बढी भएको अवस्थामा अथवा प्रति बर्गमिटर धानखेतमा १ वटा पुतली वा १ वटा फुलको गुच्छा (one moth or one egg mass per square meter) भएकोमा कोराजीन १ मि.लि., ५ लिटर पानीको दरले आवश्यकता अनुसार ७ देखि १० दिनको फरकमा छर्ने।

७. गहुँ बालीमा थाङ्ने झारको व्यवस्थापन प्रविधि

झारको नियन्त्रणको लागि निम्न बमोजिम एकीकृत व्यवस्थापन अपनाउन अत्यन्त जरुरी छ। बाली लगाउनु अगाडि बालीको बीउलाई विभिन्न साईजको चाल्नेबाट चालेर झारका बीउलाई छुट्याउने। बाली लगाई सकेपछि झारको प्रकोप हेरी हातले गोडमेल गरी हटाउने। यो झार अम्लिय माटोमा बढी देखा पर्ने भएकोले खेतमा चुनको प्रयोगले झारको प्रकोप कम गर्न सकिन्छ। पटक पटक खनजोत गरी बाली लगाएमा प्रत्येक वर्ष झारको प्रकोप कम हुन मद्दत पुग्दछ। (गहुँ लगाएको ५ दिन भित्र वा गहुँ उम्रनु अगाडि पेन्डीमिथालिन ३० इ. सि. (३.३ लिटर/हेक्टर/४०० लिटर पानी) छर्नाले सबै किसिमको झार नियन्त्रण गर्दछ। (२,४ डी. सोडियम साल्ट ८० डब्लु पि. (१ किलोग्राम/हेक्टर/४०० लिटर पानी) गहुँ उम्रि सकेपछि अर्थात् झारको ३-५ पत्ता अवस्थामा छरी नियन्त्रण गर्न सकिन्छ।

८. छरुवा धान खेतीमा झारपात व्यवस्थापन प्रविधि

विषादीहरु प्रयोग गर्दा माटोमा प्रयाप्त मात्रामा चिस्यान हुनु आवश्यक छ। सिधै छरेको धानमा पेन्डीमिथालिन ३० ई.सी. १.५ लिटर प्रति हेक्टरका दरले अर्थात् २ मि. लि. प्रति लिटर पानीमा अर्थात् प्रति कट्टा १५ लिटर पानीमा ३० मि. लि. मिसाई धान छरेको ३ दिन भित्र छर्नु पर्दछ। छरुवा धान खेतीमा धान रोपिसकेपछि झारपात उम्रिएमा नोमिनिगोल्ड (विस्पाइरिब्याक सोडियम) विषादीले नियन्त्रण गर्न सकिन्छ। उम्रिएको झारपात २ देखि ५ पाते अवस्थाभित्र नै नियन्त्रण

गिरसक्नुपर्छ । त्यसको लागि सर्वप्रथम धानको खेतमा भएको पानी निकास गर्नु अति आवश्यक हुन्छ । त्यसपछि नोमिनिगोल्ड २५० मिलि प्रति हेक्टरको दरले प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

९. मुसुरोका स्टेमफाइलम डडूवा रोग व्यवस्थापन प्रविधि

रोग कम लाग्ने जातको प्रयोग रोग कम लाग्ने तथा सहन सक्ने जातहरू जस्तै शिखर, शिमल, महेश्वर भारती, खजुरा २ आदि सिफारिश भएका जातहरू र बारी मुसुरो ४, आई. एल.एल ७७२३ जातहरू लगाउँदा रोगको प्रकोप कम हुन्छ ।

खेतीको तरिकामा सुधार: नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटास तीनैथरी मलहरू सिफारिस मात्रामा प्रयोग गर्ने तथा बाक्लो रोपाइ नगर्ने एक हारदेखि अर्को हारको दूरी ३० सेमि मा रोपेमा रोगको प्रकोप कम हुन्छ ।

विषादीको प्रयोग: यो रोग बीउबाट पनि सर्ने भएकोले बीउलाई थीराम (Thiram) वा बेभिष्टिन (Bavitin) २ ग्राम प्रति केजी बीउका दरले उपचार गरेर छर्ने । फुल फुल्न थाले पछि रोगको प्रकोप बढ्ने भएकोले फूल फुल्ने बेलामा डाएथेन एम ४५.२ ग्राम प्रति लिटर वा बेभिष्टिन १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई ७ दिनको फरक मा दुई पटक छर्नाले रोग कम भई उत्पादन बढ्छ । त्यस्तै अन्य विषादीको तुलनामा एक हप्ताको फरकमा दुईपटक टिल्ट (प्रोपिकिनाजोल) स्प्रे गर्दा रोग प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन भएको पाइयो भने उत्पादन पनि सबैभन्दा बढी पाइयो । त्यसैले अन्य विषादीको अलवा प्रोपिकिनाजोलको प्रभावकारिता यो रोग व्यवस्थापनमा राम्रो प्रमाणित भएको छ ।

१०. कफीको सेतो गवारो व्यवस्थापन प्रविधि

गवारोको लाभले आक्रमण गरेको वा फुल पारेको काण्डहरूमा बोक्राहरू हल्का उठेको हुने हुनाले कफीको नियमित काट्छाँट पछि वैशाख जेठतिर जुटको बोराले वा ब्रसले काण्ड चिल्लो हुने गरी रगडेर भुइँमा झार्ने र फुल भएको आसंका भएमा त्यही वा केही टाढा लगेर गहिरो गरी पुर्ने, जलाउने वा १०% चुनको झोल फुल पार्ने समय अगावै छर्ने गर्नाले कीराको प्रकोपमा कमी आउँछ ।

निर्मलीकरण गरेको रातो माटोमा गाईको गोबर र गहुँत मिसाएर लेपन गर्दा क्षतीमा कमी आउँछ । सेतो गवारोको अनुगमन गर्न र पातलो संख्यामा रहेको गवारोलाई व्यवस्थापन गर्न क्रस भेन ट्यापको (cross vane trap) प्रयोग गर्न सकिन्छ । नीमको पिना १ के.जी. प्रति बोटको दरले बोटको फेदमा प्रयोग गर्दा गवारोले कम क्षति गर्दछ । नीम वा बकाईनोको पात, लसुन, सयपत्री फूलको थुंगा वा पात बराबर मिसाई पिँधेर आलसको तेल मिसाई मलम तयार पार्ने र काण्डमा लेप लगाउने । यसो गर्नाले गवारोले काण्डमा फुल पार्नलाई कम गर्न सकिन्छ । गवारोले फुल पार्नु अगावै जमिनको सतहबाट ३० से.मी. सम्म कफीको बोटको काण्डमा बाँसको कप्टेरा बाँधिदिनामा गवारोको आक्रमण न्यून गर्न सकिन्छ । गवारोले फुल पार्नु अगावै तन्किने खालको प्लाष्टिकले कफीको काण्डमा सम्पूर्ण भाग छोपिने गरी बेनाले गवारोको आक्रमण न्यून गर्न सकिन्छ ।

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् बाट बिकसित केही प्रविधिहरू

बाली तथा बागवानी

१. अदुवाको गानो कुहिने रोग व्यवस्थापनका लागि स्वस्थ बीउ गानो को प्रयोग गर्नु पर्दछ र बाली चक्र अपनाउनु पर्दछ (कम्तिमा एक वर्ष अदुवा लगाएको फिल्डमा आगामी दुइ वर्ष अदुवा लगाउनु हुदैन) | इन्डोफिल एम ४५ वा डाईथेन एम ४५ २.५ र ग्राम २.५ ग्राम वेभिस्टिन प्रतिलिटर पानीमा मिसाई बीउगानो लाई एक घण्टा सम्म डुबाएर ओभाई सकेपछि बीउगानो लाई भण्डारण गर्नु पर्दछ | यो बीउ उपचार विधि लाई अदुवा रोप्नु अगाडि पनि अपनाएमा फाइदा पुग्दछ |
२. अदुवा भण्डारण (कोठा भित्र भकारीमा अदुवा राख्दा उपयुक्त हुने उत्साहपूर्ण नतिजा पाईयो | चार महिना सम्म भण्डारण गर्दा टुसा कम आउने अन्य प्रविधि भन्दा कम तौल घट्ने ३-४%, कुहिने १% भन्दा कम र सुरक्षित पाईयो |
३. काउली वर्गको तरकारीमा गाँटे रोग नियन्त्रण गर्ने पिनाको प्रयोग २० ग्राम/बोट, चुनको प्रयोग २०० - ३०० के.जी./रोपनी, निविजन विषादी १० के.जी./रोपनी उपयुक्त भएको पाईयो |
४. गोलभेडाको जरामा लाग्ने जुका (nematode) व्यवस्थापनको लागि कलमी गर्ने विधि प्रमाणिकरण गरि सिफारिश गरिएको छ |
५. आलुको पुतलीको भण्डारणमा ब्यवस्थापन (बोझोको धुलो २ ग्राम प्रति के.जी. आलु) र PhopGV 20 LE/kg talcum मीश्रण (५ ग्राम प्रति के.जी. आलु) मिसाएर भण्डारण गर्दा ३ महिना सम्म प्रभावकारी पाईयो |
६. आलुको पछौटे डढुवा रोग व्यवस्थापनका लागि रोग अनुकूल वातावरण रहिरहेमा इन्डोफिल एम ४५ वा डाईथेन एम ४५ २.५ ग्राम प्रतिलिटर पानीमा मिसाई सात दिनको फरकमा २/३ पटक स्प्रे गर्नु पर्दछ | त्यसबाट पनि रोग नियन्त्रण नभएमा डाईमैथोमर्फ (एक्रोब्याट) वा फेनोमिड्रॉन (सेक्तिन) १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई दस दिनको फरकमा २/३ पटक स्प्रे गर्नु पर्दछ |
७. Hydroponic प्रविधिद्वारा पूर्व मूल बीउ (PBS) उत्पादन (यस प्रविधिबाट प्रति बोट २० देखि २५ दाना सम्म उत्पादन भएको, दुसी रोग कम लाग्ने, बढी उत्पादन र साइज हेरेर पटक पटक टिप्न सकिने)
८. सेरानौक - फलफूल तथा तरकारीको फल कुहाउने औंसालाई आकर्षित गरी मार्न, सोझै प्रयोग गर्न सकिने तयारी अवस्थामा उपलब्ध, प्रयोग गर्न सजिलो, कुनै उपकरण नचाहिने, ज्यामी खर्च अत्यन्तै कम लाग्ने, लामो समय सम्म प्रभावकारी, फिल्डमा खुद आयु चार महिना, सस्तो र अरु प्रविधि संग संगै प्रयोग गर्न सकिने, उपचारित बालीमा विषादीको अवशेष शून्य |
९. लामो दुरीमा स्याउ ढुवानी गर्ने उपयुक्त कार्टुन बक्सको पहिचान: लामो दुरीमा स्याउ ढुवानी गर्नको लागि बियरको कार्टुन भन्दा (२३.७ देखि ३२.४ %) भन्दा ५ प्लाई १६० पि.एस.आई. स्ट्रेन्थ भएको कार्टुन प्याकेजिङको लागि बढी प्रभावकारी रहेको |

१०. केरामा सिगाटोका रोगको व्यवस्थापन (पिनाकल ०.५-१ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा) स्प्रे गरेर सिगाटोका नियन्त्रण हुने ।
११. आँपमा Mealy Bug कीराको व्यवस्थापन प्रविधि (पुष महिनामा रुखको तल्लो फेदबाट करीब २ फिट माथि सम्म वरिपरि प्लाष्टिकले बेर्ने जसलेगर्दा कीरा माथि जान सक्दैन । कीरा लागि सकेको अवस्थामा Imidacloprid १७.८% SL १ मि.ली./लि. पानीमा मिसाई १५ दिनको अन्तरालमा गर्ने ।
१२. दुधे च्याउ (Milky mushroom) को खेती गर्ने प्रविधिको विकास (यो च्याउ ३२-३७ डी.से.) तापक्रममा बढी आर्द्रता भएको समय (असार- भाद्र) महिनामा परालमा खेती गर्न सकिन्छ । उक्त च्याउ १ के.जी. सुकेको परालमा १.२ के.जी. उत्पादन लिन सकिन्छ ।
१३. जरबेराको डाँठ खोक्रो हुने समस्याको लागि जातीय पहिचान अगौटे जात: Red Explosion (२ महिना)- सानो आकार, रातो र Stem Hollowness को समस्या कम रहेको पाइयो , पछौटे जात: Intense (२ महिना २ हप्ता) ।
१४. उखुको गबारो नियन्त्रण क्लोरानट्रानिलिप्रोलको १२५ ग्राम सक्रिय पदार्थ/हे. प्रयोग गरिएकोमा सबैभन्दा कम क्षति पाइयो ।
१५. आधुनिक अलैची भट्टीको सफल परिक्षण, २०० किलो काचो अलैची सुकाउन ३ घण्टा समय लाग्ने, प्रति किलो अलैचीका लागि ६०० ग्राम दाउरा खपत हुने, अलैचीको मौलिक गुण कायम रहने , धुँवा रहित बल्ने ।

पशुपन्छी तथा मत्स्य

१. पारखीबास कालो बंगुरको विकास भइ हाल नेपालभर धराने कालो बंगुरको रूपमा प्रचलित छ ।
२. डाले घाँसमा आधारित बाख्राको Fattening मा बडहरले खरि बाख्रामा ७० ग्राम प्रतिदिन तौल बृद्धि भएको पाईएको छ ।
३. भेडा बाख्रामा हुने Aconite बिषाक्त घाँसको असरलाई कम गर्न Potassium thiosulphate १० ग्राम/माउ को दरले प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
४. पशुपालनको लागि आवश्यक हरियो घाँस बर्षै भरी उत्पादन गर्ने प्रविधि पहिचान गरिएको छ ।
५. CIDR प्रयोगबाट बाख्रालाई एकै समयमा ऋतुकालमा ल्याउने प्रविधि विकास गरिएको छ ।
६. गाई गर्भवती भए नभएको गर्भ रहेको २४ औं दिनमा दुध वा रगतको परिक्षणबाट निस्क्यौल गर्ने प्रविधि पहिचान गरिएको छ ।
७. थुनेलो रोगको शुरुको अवस्था (Sub-clinical form)मा Mastitis detector मार्फत पहिचान गर्ने प्रविधि विकास गरिएको छ ।
८. रानी खेत रोग बिरुद्धको भ्याक्सिन ३५^० से भन्दा कम तापक्रम भएका मध्य पहाडी क्षेत्रहरूमा प्रभावकारी पाईएको छ ।
९. प्लास्टिक प्रयोग गरी कम लागतमा तयार गरिएको ट्राउट माछाको raceway मा पनि माछा पाल्न सकिन्छ ।
१०. वैखी (पंगास) माछाको प्रजनन प्रविधि विकास भएको छ ।
११. कमन कार्प माछाको भुरा ढुवानी गर्दा ल्वाडको तेल (Clove Oil, Eugenol) २५० मि. ग्राम/लि पानीमा प्रभावकारी पाईएको छ ।
१२. बंगुर, तरकारी र घाँस सहित एकीकृत मत्स्य पालन गर्दा माछा मात्र पालिएको पोखरीको तुलनामा माछाको उत्पादकत्व ३५ देखि ४७ % बढी हुने पाईएको छ ।
१३. रेशम कीराको प्युपामा आधारित ट्राउट माछाको दाना प्रयोग गर्दा उत्पादन लागतमा ६७.१% ले घट्ने देखिएको छ ।
१४. कार्प माछाको लागी बनस्पति जन्य कृतिम दाना (प्रोटिन २५-२८%) बनाउदा उत्पादन लागतमा ३०% ले कमी हुने ।
१५. स्थानीय माछा मालुङ्गे सहर (Tor tor) को प्रथम पटक अर्ध कृतिम तरिकाले प्रजनन मा सफलता हासिल भएको छ ।
१६. ताजा माछाको ढुवानीको लागी परिक्षण गरिएका विभिन्न बाकस मध्ये काठबाट निर्मित बाकस (Fabricated Wooden Box) सबैभन्दा सुरक्षित पाईएको (६६ घण्टासम्म ढुसी र व्याक्टेरियाबाट माछा सुरक्षित रहेको) छ ।

१७. पेडल व्हील वायु प्रवाह मेशिनको दैनिक २-३ घण्टा प्रयोग गर्दा पोखरीमा कार्प माछाको उत्पादकत्व २६.७% सम्म बढेको छ ।
१८. ट्राउट माछामा लाम्ने पहेलो छेर्ने रोग (Eimeria) रोगको लागी Toltrazuril १ मि लि प्रति के जी तौल र Vit K १०० मि लि प्रति केजी दानाको दरले खुवाउदा रोग सत प्रतिशत नियन्त्रण हुन्छ ।
१९. Albendazole (Albezole 200) १० मिलि ग्राम/केजी भुरालाई दानामा मिसाई ३ दिन सम्म खुवाउदा माछाभुराको फनफने रोग नियन्त्रणको भएको पाइयो ।

कृषि इन्जिनियरिङ्ग

कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार, ललितपुरबाट विकसित तथा व्यवसायिक रुपबाट उत्पादित कृषि औजार/उपकरणहरु

क्र. सं.	मैसिनको नाम	मैसिनको काम	मैसिनको प्रकार	मैसिनको क्षमता	उत्पादक
१	कोदो चुट्टने तथा फल्ले (Milliet Thresher)	कोदो चुट्टने र फल्ले मैसिन खुट्टा वा बिद्युत दुबैले सचालन गरि कोदो चुट्टन र फल्लन सकिन्छ	खुट्टाले चलाउने बिद्युतबाट चलाउने	एक घण्टामा ४० देखि ६० किलो सम्म चुट्टन र फल्लन सकिन्छ एक घण्टामा ६० देखि ८० किलो सम्म चुट्टन र फल्लन सकिन्छ	जे. वि. वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११३४६
२	मकै छोड्ने (Corn Sheller)	मकै छोड्दाउने मैसिन कुनै काठ वा टेवाल जस्तो ठाँउमा जडान गरि मकै छोड्दाउन सकिन्छ	हातले चलाउने	एक घण्टामा १३ देखि १५ किलो सम्म छोड्दाउन सकिन्छ	जेन्युन ईन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
३	मकै रोप्ने (Jab Seeder)	मकैको बीउ र मल एकै पटकमा खनजोत भएको वा खनजोत नभएको खेतमा रोप्न मिल्ने	हातले चलाउने	एक घण्टामा १ रोपनी सम्म जगामा मकै रोप्न सकिन्छ	जेन्युन ईन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
४	धानको झार गोड्ने (Paddy Weeder)	यस मैसिनको प्रयोगले लाईनमा रोपको धानलाई गोडमेल गरि झारलाई माटोमा नै मिलाउने गर्छ	हातले चलाउने कोनो विडर हातले चलाउने रोटरी विडर	एक रोपनीको झार ५ देखि ६ घण्टामा गोड्न सकिन्छ एक रोपनीको झार ५ देखि ६ घण्टामा गोड्न सकिन्छ	जेन्युन ईन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
५	बीउ सफा गर्ने (Seed Cleaner)	यस मैसिनको प्रयोगले रायो, मुला, केराउ, भिण्डी, गहुँ जस्ता अन्य बिउहरूलाई सफा गर्ने गर्छ	हातले चलाउने	बीउको आकार तथा तौल अनुसार एक घण्टामा ६० देखि ८५ किलो सम्म सफा गर्न सकिन्छ	जेन्युन ईन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
६	ए.ई.डि. कफि पल्पर (A.E.D. Coffee Pulper)	यस मैसिनको प्रयोगले कफिका बोक्रा छोड्दाउने गर्छ	हातले चलाउने खुट्टाले चलाउने	एक घण्टामा ५० देखि ६० किलो सम्म कफिका बोक्रा छोड्दाउन सकिन्छ एक घण्टामा १०० देखि १२० किलो सम्म	जे. वि. वर्कशप, ब्वाको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११३४६

क्र. सं.	मैसिनको नाम	मैसिनको काम	मैसिनको प्रकार	मैसिनको क्षमता	उत्पादक
			बिद्युतबाट चलाउने	कफिका बोक्रा छोड्याउन सकिन्छ एक घण्टामा १२० देखि १५० किलो सम्म	
७	धान र गहुँ चुट्ने थ्रेसर (Rice and Wheat Thresher)	हलुका वजन भएको यस मैसिनको प्रयोगले धान र गहुँ खुट्टाले चलाएर चुटन सकिन्छ	खुट्टाले चलाउने	कफिका बोक्रा छोड्याउन सकिन्छ एक घण्टामा ५० देखि ६० किलो सम्म गहुँ चुट्न सकिन्छ एक घण्टामा ७० देखि ८० किलो सम्म धान चुट्न सकिन्छ	जेन्युन इन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, बाबको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
८	युरिया मोलासिस मिनेरल ब्लक (Urea Molasses Mineral Block)	यस मैसिनको प्रयोगले चौपाया गाई, भैसीहरूका लागि युरिया मोलासिस ब्लक बनाईन्छ	हातले चलाउने	यस मैसिनले १६x१२x६ सेन्टिमिटरको ५ मिनेटमा एकै पटकमा तिनवटा युरिया मोलासिस ब्लक बनाईन्छ	जे. वि. वर्कशप, बाबको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२३१३४६
९	अदुवा सफा गर्ने (Ginger Washer)	यस मैसिनको प्रयोगले अदुवा वा बेसारमा टासिएका माटोलाई पानीक फोहगले सफा गरिन्छ	बिद्युतबाट चलाउने	एक घण्टामा ४०० किलो सम्म अदुवा सफा गर्न सकिन्छ र एक घण्टामा १.५ युनिट बिद्युतको खपत हुन्छ	जेन्युन इन्जिनियरिङ्ग वर्कशप, बाबको, ललितपुर, मोवाईल नं. ९८४१२११२२३
१०	सुधारिएको फलामे हलो (Improved Metallic Plough)	यस मैसिनको प्रयोगले खेतवारीमा जोत्ने काम गरिन्छ	गोरुले तान्ने	परम्परागत (काठे) हलो भन्दा टिकाउ हुने	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
११	प्लास्टिक पोखरी (Plastic Pond)	वर्षातको पानीलाई संकलन गरि कृषिमा प्रयोग गर्न सकिन्छ	२५० देखि ३५० जि.एस.एम. को ४पीने सिल्यालीन प्लास्टिकको प्रयोग गरिन्छ	६०,००० लिटर क्षमताको पोखरीको पानीबाट काँच दुई देखि तिन रोपनी जग्गामा लगाएका तरकारी खेतमा सिचाई गर्न सकिन्छ	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
१२	बारीको झार गोड्ने विडर (Dry Land Weeder)	यस मैसिनको प्रयोगले लाईनमा लगाएको (तरकारी, मकै, बाली, ईत्यादि) बालीको झारलाई गोड्ने काम गरिन्छ	हातले चलाउने	एक जना किसानले एक विनमा २ देखि २.५ रोपनी खेतवारीमा गोड्नेले गर्न सक्छ	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
					जे. वि. वर्कशप, बाबको, ललितपुर,

क्र. सं.	मेसिनको नाम	मेसिनको काम	मेसिनको प्रकार	मेसिनको क्षमता	उत्पादक
१३	सोलार टनेल ड्रायर (Solar Tunnel Dryer)	छिटो कुल्लिने कृषि उपजहरू व्यवसायिक रूपमा कृषि उपज सुकाउन सकिने ठूलो क्षमताको सोलार ड्रायर प्रविधिको प्रयोग गर्न सकिन्छ	सौर्य शक्तिको प्रयोग गरेर ५५ डिग्री सेन्टिग्रेड सम्म तापक्रम पुग्दछ	५x२ मिटर साईजको एक पट्टमा १५० देखी २०० किलो कृषि उपज सुकाउन सकिन्छ	मोवाईल नं. ९८४१२३३३४६ गुरु श्री एग्रिकल्चर प्रा. लि., बनेपा, मोवाईल नं. ९८४११११११११
१४	भुसे चुलो (Rice Husk Stove)	धानको भुसलाई ईन्धनको रूपमा प्रयोग गरि खाना पकाउन सकिन्छ	ईन्धन वा दाउडा अभाव भएको ठाँउमा सानो परिवारका धायसी प्रयोजनको लागि	यसको तापिय क्षमता १३०० वाट सम्म पुग्छ	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
१५	सुधारीएको प्लास्टिक घर (Improved Plastic House)	यस प्रविधिको प्रयोगले बेमौसमी (बर्षायाम वा हिउँदमा) तरकारी खेती गर्न सकिन्छ	१२० जि.एस.एम. सेतो सिल्योलिन प्लास्टिक र बाँसको प्रयोग गरिन्छ	समुद्री सतहबाट ६०० देखि १२०० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको ठाँउहरूका लागि उपयोगी हुने	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
१६	भुसा काट्ने (Chaff Cutter)	यस मेसिनको प्रयोगले हरियो र सुकेको घासलाई सजिलै सानो-सानो टुकामा काट्ने गर्छ	हातले चलाउने, साना च्याउ खेती तथा पशुपालन किसानका लागि उपयुक्त	एक घण्टामा ३० देखि ३५ किलो सम्म एक जनाले भुस काट्न सक्छ	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१-५५२१३०७
१७	मल्टि-याक सोलार ड्रायर (Multi Rack Solar Dryer)	सौर्य शक्तिको प्रयोग गरि कृषि उपजहरू: माछा, मासु, स्याउ, च्याउ, कफि, मसला, अदुवा, वेसार, तरकारी इत्यादि सुकाउनको लागि उपयोगी	साना किसान, व्यवसायिक तथा दुर्गम क्षेत्रका लागि उपयुक्त	१ x २ मिटर साईजको ड्रायरको क्षमता: २५ किलो कृषि सुकाउन १ देखि १.५ दिन लाग्ने	सन वर्क्स नेपाल, बल्लु, काठमाण्डौ, फोन नं. ०१-४३३०८५४, मोवाईल नं. ९८५१०४८९७१

क्र. सं.	मसिनको नाम	मसिनको काम	मसिनको प्रकार	मसिनको क्षमता	उत्पादक
१८	सरल थ्यापचो सोलार ड्रायर (Simple Thyapcho Solar Dryer)	सौर्य शक्तिको प्रयोग गरी कृषि उपजहरू: माछा, मासु, स्याउ, च्याउ, कफि, मसला, अदुवा, वेसार, तकारी इत्यादि सुकाउनको लागी उपयोगी	साना किसान, व्यवसायिक तथा दुर्गम क्षेत्रका लागी उपयुक्त	१ x २ मिटर साईजको ड्रायरको क्षमता: १० किलो कृषि उपज सुकाउन १ देखि २ दिन लाग्ने	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१- ५५२१३०७
१९	हाइब्रिड सोलार ड्रायर (Hybrid Solar Dryer)	सौर्य शक्ति वा दाउाको प्रयोग गरी कृषि उपजहरू: माछा, मासु, स्याउ, च्याउ, कफि, मसला, अदुवा, वेसार, तकारी इत्यादि सुकाउनको लागी उपयोगी	साना किसान, व्यवसायिक तथा दुर्गम क्षेत्रका लागी उपयुक्त	१ x २ मिटर साईजको ड्रायरको क्षमता: २५ किलो कृषि उपज सुकाउन १ दिन लाग्ने गर्छ	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा, नार्क, खुमलटार, ललितपुर, फोन नं. ०१- ५५२१३०७
२०	चिनो कुटक (Prosmillet dehusking machine)				

मलखाट व्यवस्थापन

१. धान बालीको मलखाट व्यवस्थापन

अवस्था	प्रांगारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)	
					डि.ए.पी	युरिया
सिंचित धान	६	१२०	४०	४०	८६.९६	२२६.८४
आकाशे भर	६	७०	३०	३०	६५.२	१२६.७
बणशंकर धान	१०	१५०	५०	४०	१०८.७०	२८३.५५

२. गहुँ बालीको मलखाट व्यवस्थापन

अवस्था	क्षेत्र	प्रांगारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)	
						डि.ए.पी	युरिया
सिंचित गहुँ	तराई	६	१२०	५०	५०	१०८.७०	२१८.३४
असिंचित गहुँ	तराई	६	६०	३०	३०	६५.२२	१०४.९२
सिंचित गहुँ	पहाड	६	१००	४०	४०	८६.९६	१८३.३७
असिंचित गहुँ	पहाड	६	६०	३०	३०	६५.२२	१०४.९२

३. मकै बालीको मलखाट व्यवस्थापन

अवस्था	प्रांगारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)	
					डि.ए.पी	युरिया
मकै	६	१२०	६०	४०	१३०.४४	२०९.८३
बणशंकर मकै	१०	१५०	६०	४०	१३०.५	२७५.०५

४. उखु बालीको मलखाद व्यवस्थापन

अवस्था	प्रागारिक मल (मटन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)		
					डि.ए.पी	युरिया	म्यू.अ.पो
मुख्य बाली	१०	१५०	६०	४०	१३०.५	२७५.१	६६.७
खुडी बाली	१०	२००	६०	४०	१३०.५	३८३.८	६६.७

५. जौ, फापर, कोदो, लठ्ठे बालीको मलखाद व्यवस्थापन

अवस्था	प्रागारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)		
					डि.ए.पी	युरिया	म्यू.अ.पो
जौ	६	६०	३०	३०	६५.२	१०४.९	५०.००
फापर	६	३०	३०	२०	६५.२	३९.७	३३.३३
कोदो	६	५०	२०	२०	४३.४८	९१.६८	३३.३३
लठ्ठे	६	४०	२०	२०	४३.५	७०.०	३३.३३

६. आलु बालीको मलखाद व्यवस्थापन

अवस्था	प्रागारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम/हे.)		
					डि.ए.पी	युरिया	म्यू.अ.पो
आलु	२०	१००	१००	६०	२१७.४	१३२.३	१००

७. जुट बालीको मलखाद व्यवस्थापन

अवस्था	प्रागारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम /हे.)		
					डि.ए.पी	युरिया	म्यू.अ.पो
सावा जुटको लागि	६	६०	३०	६०	६५.२	१०४.९	१००
तैसाको लागि	६	४०	२०	४०	४३.५	६९.९	६६.७

८. तेलहन बालीको मलखाद व्यवस्थापन

अवस्था	प्रागारिक मल (टन/हे.)	नाइट्रोजन (कि.ग्राम/हे.)	फोस्फोरस (कि.ग्राम/हे.)	पोटास (कि.ग्राम/हे.)	आवश्यक रासायनिक मल (कि.ग्राम /हे.)		
					डि.ए.पी	युरिया	म्यू.अ.पो
तोरी	६	६०	४०	२०	९६.४	३३.३	३३.३
रायो	६	८०	४०	२०	१३९.९	३३.३	३३.३
बदाम	६	४०	६०	२०	९.५	३३.३	३३.३
सूर्यमुखी	६	६०	४०	२०	९६.४	३३.३	३३.३
तिला/झुसैतिल	६	४०	३०	२०	६१.४४	३३.३३	३३.३३

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्द्वारा विगत केही वर्षहरूमा प्रकाशित प्रविधिहरू

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१	२०७३-४-५	००३५४-१६७/२०१६/१७	गहँको बाणगंगा जातको खेती गर्ने तरिका	राष्ट्रिय गहुँवाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
२	२०७३-४-५	००३५५-१६८/२०१६/१७	गहँको उन्नत जात स्वर्गद्वारीको खेती गर्ने प्रविधि	राष्ट्रिय गहुँवाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
३	२०७३-४-२५	००३६२-१७५/२०१६/१७	बातावरण मैत्री कृषि प्रविधि सगालो	सचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
४	२०७३-५-७	००३६४-१७७/२०१६/१७	उन्नत अलैची खेती प्रविधि	राष्ट्रिय व्यावसायिक कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम, धनकुटा	
५	२०७३-५-७	००३६५-१७८/२०१६/१७	नेपालमा अदुवा खेती प्रविधि	राष्ट्रिय व्यावसायिक कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम, धनकुटा	
६	२०७३-६-५	००३६७-१८०/२०१६/१७	दिगो कृषि विकासको लागि असल कृषि अभ्यास	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
७	२०७३-७-२५	००३७१-१८४/२०१६/१७	सिङ्गल मेशिनद्वारा विना खनजोत छरुवा धान खेती प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
८	२०७३-७-२५	००३७२-१८५/२०१६/१७	श्रोत संरक्षण तथा जलवायु अनुकूल उन्नत धान खेती प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
९	२०७३-८-३	००३८३-१९६/२०१६/१७	सुन्य खनजोत प्रविधि	शैली कृषि अनुसन्धान केन्द्र, तरहरा	
१०	२०७३-८-९	००३८५-१९८/२०१६/१७	बन्दा खेती प्रविधि र असल कृषि अभ्यास	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
११	२०७३-८-१०	००३८७-२००/२०१६/१७	धानको कालो पोके रोग र व्यवस्थापनका उपाय	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
१२	२०७३-८-१०	००३८८-२०१/२०१६/१७	धान खेतमा विराएर सिचाई गर्ने तरिका	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
१३	२०७३-८-२३	००३९८-२११/२०१६/१७	पशुमा लाग्ने रोगहरूबारे सामान्य जानकारी	पशु स्वास्थ्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१४	२०७३-८-२७	००४००-२१३/२०१६/१७	ग्रामिण कुखुरा पालन पुस्तिका	वगुर तथा कुखुरा अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१५	2073-10-6	00415-228/2016/17	च्याउ खेती सरल प्रविधि	वाट्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१६	2073-10-25	00419-232/2016/17	भक्तपुर लोकल काक्रो जातीय गुण र खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१७	2073-10-28	00423-236/2016/17	स्याउको बगोचाका महत्वपूर्ण रोग कीराहरु	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, राजिकोट	पुस्तक
१८	2073-10-28	00425-238/2016/17	स्याउको कलमी विरुवा उत्पादन तथा नर्सरी व्यवस्थापन प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, राजिकोट	Folder
१९	2073-10-28	00426-239/2016/17	टोकीनासे मुलाको बीउ उत्पादन प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, राजिकोट	Booklet
२०	2073-10-28	00427-240/2016/17	आलुमा लाग्ने महत्वपूर्ण रोग किराहरु तथा तिनको व्यवस्थापन	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, राजिकोट	Folder
२१	2073-11-24	00434-247/2016/17	धानको नयाँ जात राधा-१३ को उन्नत खेती प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
२२	2073-11-30	00438-251/2016/17	जुम्बामा सिमी तथा गहुँवालीमा एकिकृत वाली व्यवस्थापन	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्बा	ब्रोसर
२३	2073-12-6	00439-252/2016/17	कफीमा लाग्ने सिन्दुरे रोग तथा व्यवस्थापन	वालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२४	2073-12-6	00440-253/2016/17	रातो च्याउ खेती प्रविधि	वालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२५	2073-12-6	00441-254/2016/17	मृगो च्याउ खेती प्रविधि	वालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२६	2074-1-5	00447-260/2016/17	हरियो मलको रुपमा ढेचा खेती	राष्ट्रिय गहुँवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा	
२७	2074-1-5	00449-262/2016/17	New released variety of Lentil Khajura Masuro-3	कौशवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
२८	2074-1-5	00450-263/2016/17	New released variety cowpea- Gajele bodi	कौशवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
२९	2074-1-17	00451-264/2016/17	दलहन वाली प्राविधिक पुस्तक-१	कौशवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
३०	2074-1-17	00452-265/2016/17	किवि नासपति तथा आरुखडाको उत्पादनीपरात्त तथा मुत्य अभिवृद्धि पद्धति	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
३१	२०७४-१-१७	००४५३-२६६/२०१६/१७	नेपालमा खरायो पालन प्रविधि	बानुर तथा कुबुगा अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
३२	२०७४-१-१९	००४५४-२६७/२०१६/१७	अदुवा वालीमा मलखाद व्यवस्थापन	अदुवा वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, कपुरकोट	Leaflet
३३	२०७४-१-१९	००४५५-२६८/२०१६/१७	स्वर्ण शव-१ र सावा मत्स्यी शव-१	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, तरहरा	
३४	२०७४-२-८	००४५८-२७१/२०१६/१७	कफी प्रशोधन तथा उत्पादनोपरान्त प्रविधि	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
३५	२०७४-२-१७	००४६०-२७३/२०१६/१७	Biology and artificial reproduction of catfish pangas	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
३६	२०७४-२-२४	००४६१-२७४/२०१६/१७	लुम्बे कृषि दर्पण-४	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्बे	
३७	२०७४-२-२५	००४६२-२७५/२०१६/१७	Hardinath-3, drought tolerant rice cultivar	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हार्दिनाथ	
३९	२०७४-२-२५	००४६३-२७६/२०१६/१७	New Rice Cultivar & Production Technology	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हार्दिनाथ	
४०	२०७४-२-२५	००४६४-२७७/२०१६/१७	डुवान र खडेरी सहन सक्ने धानका उत्तम जातहरूमा, बहुगुणी धान १ र २	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हार्दिनाथ	
४१	२०७४-२-२९	००४६५-२७८/२०१६/१७	धानवालीमा लाग्ने मरुवा रोग र यसको व्यवस्थापन	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्ला	Leaflet
४२	२०७४-२-२९	००४६६-२७९/२०१६/१७	जुम्लाको उन्मीचन उन्मुख सिमिका जातहरू	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्ला	पोस्टर
४३	२०७४-३-४	००४६८-२८१/२०१६/१७	सैलुङ्ग कोदो-१ खेती प्रविधि	पहाडी वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, काब्रे	
४४	२०७४-३-४	००४६९-२८२/२०१६/१७	काभ्रे कादो-२ खेती प्रविधि	पहाडी वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, काब्रे	
४५	२०७४-३-४	००४७०-२८३/२०१६/१७	मिठो फापर खेती प्रविधि	पहाडी वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, काब्रे	
४६	२०७४-३-४	००४७१-२८४/२०१६/१७	काउली खेती प्रविधि र असल कृषि अभ्यास	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	Booklet
४७	२०७४-३-६	००४७३-२८६/२०१६/१७	सखरखण्ड खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
४८	२०७४-३-८	००४७४-२८७/२०१६/१७	टमाटर वालीमा लाग्ने प्रमुख रोग क्रीरा र अजैविक कारणले हुने समस्या	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकारक	कैफियत
४९	२०७४-३-८	००४७५-२८८/२०१६/१७	हिउडे सिमीको खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५०	२०७४-३-८	००४७६-२८९/२०१६/१७	बिना खनजोत (seed drill) वाट गर्हुं छनें प्रविधि र भारतपात व्यवस्थापन	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५१	२०७४-३-८	००४७७-२९०/२०१६/१७	छल्वा धान खेतीमा भारतपात व्यवस्थापन प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५२	२०७४-३-८	००४७८-२९१/२०१६/१७	उन्नत तोरीको खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५३	२०७२-३-८	००४७९-२९२/२०१६/१७	बाखाको आहारमा सिस्नुको प्रयोग एक नोलो आयाम	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५४	२०७४-३-८	००४८०-२९३/२०१६/१७	बोयर बाखा संक्षिप्त जानकारी	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५५	२०७४-३-८	००४८१-२९४/२०१६/१७	स्टाइलो घाँसको उपयुक्त जात तथा खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५६	२०७४-३-८	००४८२-२९५/२०१६/१७	आलुको पछोटो डलुवारोग र त्यसको व्यवस्थापन	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५७	२०७४-३-८	००४८३-२९६/२०१६/१७	माटो सुधारको लागि प्राङ्गारिक मल	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५८	२०७४-३-८	००४८४-२९७/२०१६/१७	मकै बीउ उत्पादन प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
५९	२०७४-३-८	००४८५-२९८/२०१६/१७	पोखरीमा माछाको भुरा हुकाउने प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
६०	२०७४-३-८	००४८६-२९९/२०१६/१७	नेपालमा एक लिंगीय टिलापिया माछा उत्पादन प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
६१	२०७४-३-१३	००४८८-३०१/२०१६/१७	Rice production technology	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
६२	२०७४-३-१३	००४८९-३०२/२०१६/१७	मसुरो बाली उत्पादनको उन्नत प्रविधि	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
६३	२०७४-३-१३	००४९०-३०३/२०१६/१७	नेपालको मध्य पहाडी क्षेत्रमा उन्नत धान खेती प्रविधि	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
६४	२०७४-३-१४	००४९२-३०५/२०१६/१७	Manual on variety maintenance and seed production of cereal crops	बीउ विज्ञान प्रविधि महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
६५	२०७४-३-१४	००४९३-३०६/२०१६/१७	तरकारी बालीमा लाने मुख्य रोगहरू तथा तिन्को व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
६६	२०७४-३-१४	००४९४-३०७/२०१६/१७	मोरङ रायोको उत्पादन प्रविधि	राष्ट्रिय तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर	
६७	२०७४-३-१९	००४९६-३०९/२०१६/१७	मकैको उन्नत बीउ उत्पादन प्रविधि	टिका बहादुर कार्की र रमेश आचार्य (NARC)	
६८	२०७४-३-१९	००४९७-३१०/२०१६/१७	सोब्रे च्याउ खेती प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
६९	२०७४-३-१९	००४९८-३११/२०१६/१७	कन्ने च्याउ खेती प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
७०	२०७४-३-१९	००४९९-३१२/२०१६/१७	मुरो च्याउ खेती प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
७१	२०७४-३-१९	००५००-३१३/२०१६/१७	दुधे च्याउ खेती प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
७२	२०७४-३-१९	००५०१-३१४/२०१६/१७	रातो च्याउ खेती प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
७३	२०७४-३-२०	००५०२-३१५/२०१६/१७	Conservation and utilization of Ag/ PGRS in Nepal	राष्ट्रिय कृषि अनुवांशिक स्रोत केन्द्र, खुमलटार	
७४	२०७४-३-२०	००५०३-३१६/२०१६/१७	सुपरजोनका आलुबालीको अवस्था र सम्भावना एक सर्वेक्षण	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
७५	२०७४-३-२०	००५०४-३१७/२०१६/१७	सखरखण्ड एक पोष्टिक बाली	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	बुकलेट
७६	२०७४-३-२०	००५०५-३१८/२०१६/१७	आलुबालीमा लाने प्रमुख भाइरस रोगहरू तथा रोकथामका उपायहरू	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
७७	२०७४-३-२०	००५०६-३१९/२०१६/१७	पूर्व मूल बीउ आलु उत्पादनको लागि तन्तु प्रजनन प्रविधि	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
७८	२०७४-३-२०	००५०७-३२०/२०१६/१७	के विना खनजोत खेती गर्न सम्भव छ?	टिका बहादुर कार्की र रमेश आचार्य (NARC)	
७९	२०७४-३-२०	००५०८-३२१/२०१६/१७	हिउदे सिमी खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
८०	२०७४-३-२१	००५०९-३२२/२०१६/१७	गाहूँ भण्डारणमा लाग्ने घुन र यसको भण्डारण प्रविधि	अदुवावाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	
८१	२०७४-३-२१	००५१०-३२३/२०१६/१७	मकै भण्डारणमा लाग्ने पुला र यसको व्यवस्थापन प्रविधि	अदुवावाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	
८२	२०७४-३-२२	००५१२-३२५/२०१६/१७	माटोको अभिव्यपना र त्यसको व्यवस्थापन	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्ले	
८३	२०७४-३-२२	००५१३-३२६/२०१६/१७	प्यास्टिक घरमा भंडे खुसानी खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्ले	
८४	२०७४-३-२२	००५१४-३२७/२०१६/१७	काउली खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्ले	
८५	२०७४-३-२३	००५१५-३२८/२०१६/१७	बिसारको नयाँ जात र यसको खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्ले	
८६	२०७४-३-२३	००५१६-३२९/२०१६/१७	अदुवा तथा बेसार खेती तथा वाली संरक्षण प्रविधि	अदुवा वाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
८७	२०७४-३-२५	००५१७-३३०/२०१६/१७	कृषि प्रविधि संग्रह-५	वाली तथा वागवाती अनुसन्धान, ने.कृ.अ.प.	
८८	२०७४-३-२९	००५१९-३३२/२०१६/१७	धानवालीमा लाग्ने मुख्य कीराहरू र यिनको व्यवस्थापन	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, तरहरा	
८९	२०७४-३-२९	००५२०-३३३/२०१६/१७	बाँफो खेतमा लसुन खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
९०	२०७४-३-२९	००५२१-३३४/२०१६/१७	कम्पे : एक बहु उपयोगी घाँस	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
९१	२०७४-३-२९	००५२२-३३५/२०१६/१७	किची फलको विरुवा उत्पादन र प्रशासन प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
९२	२०७४-३-२९	००५२३-३३६/२०१६/१७	गोलभेडाको दक्षिण अमेरिकी पात खन्ने कीरा	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
९३	२०७४-३-२९	००५२४-३३७/२०१६/१७	बहुगुणी धान-१ र २ को उन्नत खेती गर्ने प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	
९४	२०७४-३-२९	००५२५-३३८/२०१६/१७	हर्दिनाथ-३ धानको उन्नत खेती प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
९५	२०७२-५-२	००१८८-००२/२०१५/०१६	सिन्धु क्षेत्रमा हुने राधा-१४ धानजातको उन्नत खेती गर्ने प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
९६	२०७२-५-२	००१८९-००३/२०१५/०१६	सुगन्धित धान-१ को उन्नत खेती गर्ने प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
९७	२०७२-५-२	००१९०-००४/२०१५/०१६	बर्षा भरमा हुने राधा-१३ धानजातको उन्नत खेती प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ	
९८	२०७२-५-२३	००१९१-००५/२०१५/०१६	गहुँ उत्पादन शून्य खनजोत प्रविधि	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
९९	२०७२-५-२३	००१९२-००६/२०१५/०१६	भटमास एक बहुरूपी बाली	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१००	"	००१९७-००१/२०१५/०१६	सिमी बालीमा लाग्ने एन्थ्राम्नोज रोगबारे संक्षिप्त जानकारी	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
१०१	२०७२-९-२	००२११-००२५/२०१५/०१६	Post harvest handling of Asian Pear in Nepal	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१०२	२०७२-९-१६	००२१६-००३०/२०१५/०१६	नेपालमा नासपात उत्पादनोपरान्त संचालनका प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१०३	२०७२-१०-१३	००२२५-००३९/२०१५/०१६	फलफूल तथा लहरे तरकारी बालीहरूमा फल कुहाउने औसा (Fruit Fly) को व्यवस्थापन	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाँखिबास	
१०४	२०७२-११-२	००२२९-००४३/२०१५/०१६	बहु उपयोगी डाले घाँस	पशु आहारा महाशाखा, खुमलटार	
१०५	२०७२-११-१६	००२३७-००५१/२०१५/०१६	जुम्लामा गहुँबाली उत्पादन प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
१०६	२०७२-११-१६	००२३८-००५२/२०१५/०१६	कढो बाली उपयोगिता र खेती गर्ने प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
१०७	२०७२-११-१६	००२३९-००५३/२०१५/०१६	मकै बालीको खाद्यतत्वको कमिबाट देखापने लक्षणहरू	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
१०८	२०७२-१२-३	००२४४-००५८/२०१५/०१६	गाजर बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
१०९	२०७२-१२-३	००२४५-००५९/२०१५/०१६	स्वीस चार्ड बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
११०	२०७२-१२-३	००२४६-००६०/२०१५/०१६	लहसुन बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	

क्र.सं.	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कोफियत
११२	२०७२-१२-३	००२४७-००६१/२०१५/०१६	गुणस्तरिय बीउआलु उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
११३	२०७२-१२-१८	००२५१-००६५/२०१५/०१६	प्याज बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, जुम्ला	
११४	२०७३-१-२	००२५३-००६७/२०१५/०१६	पंगसियस माछाको परिकार बनाउने तरिकाहरु	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
११५	२०७३-१-२	००२५६-००७०/२०१५/०१६	चिसो पानीमा रेन्ट्रोटाउट र परजिवीबाट लाग्ने रोगहरु	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
११६	२०७३-१-२	००२५७-००७१/२०१५/०१६	रेन्ट्रोटाउट र माछामा लाग्ने रोग तथा रोकथामका उपायहरु	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
११७	२०७३-१-२	००२५८-००७२/२०१५/०१६	ट्राउटमा लाग्ने कम्पीडियोसिस रोगको पहिचान	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
११८	२०७३-१-२	००२५९-००७३/२०१५/०१६	सुरक्षित माछामा ढुवानीको लागि ल्वाङ्गको तेलको प्रयोग	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
११९	२०७३-१-८	००२६०-००७४/२०१५/०१६	मकैको खैरो ध्वसे थैले रोग र यसको व्यवस्थापन	राष्ट्रिय मकैबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर	
१२०	२०७३-१-८	००२६१-००७५/२०१५/०१६	अदुबा नयाँ जात कपुरकोट अदुबा-२ र खेती प्रविधि	अदुवाबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	
१२१	२०७३-१-१२	००२६२-००७६/२०१५/०१६	माछामा लाग्ने अर्गेलोसिस रोगको रोकथाम तथा उपचार	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
१२२	२०७३-१-१२	००२६४-००७८/२०१५/०१६	आधुनिक हाईब्रिड सोलार ड्रायरमा साना माछा सुकाउने तरिका	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
१२३	२०७३-१-१५	००२६८-००८२/२०१५/०१६	राजमा उन्नत खेती प्रविधि	कशोबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१२४	२०७३-१-१५	००२६९-००८३/२०१५/०१६	मसुरो तथा राजमाको एकीकृत बाली व्यवस्थापन	कशोबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१२५	२०७३-१-१५	००२७०-००८४/२०१५/०१६	भटमास उन्नत खेती प्रविधि	कशोबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१२६	२०७३-१-१५	००२७१-००८५/२०१५/०१६	मास उन्नत खेती प्रविधि	कशोबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१२७	२०७३-१-१५	००२७२-००८६/२०१५/०१६	मसुरो असल खेती प्रविधि	कशोबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१२८	२०७३-१-१५	००२८०-००९४/२०१५/०१६	केरा र आँप पकाउने वातावरण मैत्री प्रविधि	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१२९	२०७३-१-१५	००२८१-००९५/२०१५/०१६	कम्प्युट मलको उपयोगिता र बनाउने तरिका	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्ला	
१३०	२०७३-१-१५	००२८२-००९६/२०१५/०१६	गहुँ वालीमा लाग्ने सिन्धुरे रोगको पहिचान तथा नियन्त्रण	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, विजयनगर, जुम्ला	
१३१	२०७३-१-२०	००२८५-००९९/२०१५/०१६	कृषि प्रविधि संग्रह-४	बाली तथा वागवानी अनुसन्धान, नै. कृ. अ. प.	
१३२	२०७३-१-२०	००२८६-००१००/२०१५/०१६	कन्ने च्याउको खेतीगर्ने आधुनिक प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१३३	२०७३-१-२०	००२८७-००१०१/२०१५/०१६	सेतो च्याउको खेती गर्ने प्रविधि	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१३४	२०७३-१-२०	००२८९-००१०३/२०१५/०१६	कफीको बेगो उत्पादन गर्ने प्रविधि	कफी अनुसन्धान कार्यक्रम, गुल्मी	
१३५	२०७३-१-२२	००२९०-००१०४/२०१५/०१६	गहुँ वालीमा खाद्यतत्व व्यवस्थापन	गहुँ वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा	
१३६	२०७३-१-३१	००२९२-००१०६/२०१५/०१६	कफीमा लाग्ने सिन्धुरे रोग तथा त्यसको व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१३७	२०७३-२-४	००२९३-००१०७/२०१५/०१६	लुम्बे कृषि दर्पण - ३	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्बे	
१३८	२०७३-२-११	००२९६-००११०/२०१५/०१६	किवि खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१३९	२०७३-२-२०	००३०१-००११५/२०१५/०१६	माछा पालनको लागि पानीको गुणस्तर र यस्को व्यवस्थापन	मात्स्य अनुसन्धान केन्द्र, कास्की	
१४०	२०७३-२-२०	००३०२-००११६/२०१५/०१६	माछामा लाग्ने रोगहरु पहिचान तथा असल व्यवस्थापन	मात्स्य अनुसन्धान केन्द्र, कास्की	
१४१	२०७३-३-२३	००३०३-००११६/२०१५/०१६	कोशे गवारो व्यवस्थापन गर्ने जैविक विषादी एन. पी. भी. तयार गर्ने प्रविधि	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१४२	२०७३-२-२४	००३०४-००११७/२०१५/०१६	बदाम उत्पादनको उन्नत प्रविधि	तेलवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर	
१४३	२०७३-२-२८	००३०६-००११९/२०१५/०१६	उन्नत आलु खेती प्रविधि	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१४४	२०७३-२-२८	००३०७-००१२०/२०१५/०१६	घेरलु स्तरमा आलु चिप्स बनाउने प्रविधि	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
१४५	२०७३-२-२८	००३०९-००१२२/२०१५/०१६	उन्नत सखरखण्ड खेती प्रविधि	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
१४६	२०७३-२-२८	००३१०-००१२३/२०१५/०१६	सखरखण्डका उन्मोचनमुख जातहरू : एक छोटो परिचय	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
१४७	२०७३-२-२८	००३११-००१२४/२०१५/०१६	गहुँको डडुवा तथा थुले दुसी रोग र व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१४९	२०७३-२-३०	००३१२-००१२५/२०१५/०१६	गोलभेडाको लागि मुख्य रोगहरू र तिनीको व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१५०	२०७३-२-३०	००३१३-००१२६/२०१५/०१६	फार्सि समुहको तरकारी बालीमा लाग्ने डडुवा र रोकथाम	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१५१	२०७३-२-३०	००३१४-००१२७/२०१५/०१६	प्याज बालीको शिते दुश रोग र त्यसको व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१५२	२०७३-३-५	००३१५-००१२८/२०१५/०१६	उन्नत उखु खेती प्रविधि र शत्रु जीव व्यवस्थापन	उखुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, जितपुर	
१५३	२०७३-३-६	००३१७-००१३०/२०१५/०१६	मकै बाली एकीकृत बाली संरक्षण प्रविधि	राष्ट्रिय मकैवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर	
१५४	२०७३-३-६	००३१८-००१३१/२०१५/०१६	मकै बाली प्रणालीमा संरक्षण कृषिको व्यवस्थापन	राष्ट्रिय मकैवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर	
१५५	२०७३-३-१०	००३१९-००१३२/२०१५/०१६	उन्नत गोलभेडा खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१५६	२०७३-३-१२	००३२१-००१३४/२०१५/०१६	कापं माछा भुरा हुकाउने प्रविधि	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी	
१५७	२०७३-३-१२	००३२२-००१३५/२०१५/०१६	रेन्को ट्राउट माछा प्रजनन तथा नर्सिङ्ग व्यवस्था	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी	
१५८	२०७३-३-१३	००३२४-००१३७/२०१५/०१६	अदुवा भण्डारण प्रविधि	अदुवा बाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	
१५९	२०७३-३-१३	००३२५-००१३८/२०१५/०१६	अदुवाको क्याण्टी तथा अचार बनाउने प्रविधि	अदुवावाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	Folder
१६०	२०७३-३-१६	००३२८-००१४१/२०१५/०१६	दक्षिण अमेरिकी गोलभेडाको पात खन्ने कीरा	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	Folder

क्र.सं.	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१६१	२०७३-३-१९	००३३३-००१४४/२०१५/०१६	मसुरो बालीमा लाग्ने डडुवा रोग र यसको व्यवस्थापन	कशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१६२	२०७३-३-१९	००३३२-००१४५/२०१५/०१६	कशे बाली अनुसन्धान कार्यक्रम एक चिनारी	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१६३	२०७३-३-१९	००३३३-००१४६/२०१५/०१६	नेपालमा सूक्ष्म पोषक तत्व घनिभूत मसुरोको जातहरूको	कशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, बाँके	
१६४	२०७३-३-१९	००३३४-००१४७/२०१५/०१६	नेपालमा सखरखण्ड खेती प्रविधि	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
१६५	२०७३-३-२६	००३३७-००१५०/२०१५/०१६	भेडा बाखामा लाग्ने रोगहरू	भेडाबाखा अनुसन्धान कार्यक्रम, जुम्ला	Booklet
१६६	२०७३-३-२६	००३३८-००१५१/२०१५/०१६	बाखा पालन सम्बन्धि जानकारी	भेडाबाखा अनुसन्धान कार्यक्रम, जुम्ला	
१६७	२०७३-३-२६	००३३९-००१५२/२०१५/०१६	खजुरा प्रविधि संग्रह-२	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	
१६८	२०७३-३-२८	००३४०-००१५३/२०१५/०१६	कृषि प्रविधि संग्रह	बाली तथा वागवानी अनुसन्धान, ने.कृ.अ.प.	
१६९	२०७३-३-२८	००३४४-००१५७/२०१५/०१६	कृषिमा जलवायु परिवर्तनको जोखिम घटाउन अन्तर बाली खेती	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	
१७०	२०७३-३-३०	००३४६-००१५९/२०१५/०१६	गोलभेडा खेतीमा आवश्यक खाद्यतत्वहरूको व्यवस्थापन	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७१	२०७३-३-३०	००३४७-००१६०/२०१५/०१६	जलवायु परिवर्तन र आलु बाली	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७२	२०७३-३-३०	००३४८-००१६१/२०१५/०१६	जलवायु परिवर्तन मैत्री धान खेतीमा नाइट्रोजन तत्वको व्यवस्थापन	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७३	२०७३-३-३०	००३४९-००१६२/२०१५/०१६	मार्फा रायोमा गाँटे रोग कम लाग्ने रायोको जात	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	सिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कीफियत
१७४	२०७३-३-३०	००३५०-००१६३/२०१५/०१६	उखुको टुप्पोलाई पशु आहारामा प्रयोग गर्ने प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७५	२०७३-३-३०	००३५१-००१६४/२०१५/०१६	सुख्खा सहने धानको जात हार्दिनाथ २ को खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७६	२०७३-३-३०	००३५२-००१६५/२०१५/०१६	कफीमा लाने सिन्दुरे रोग र त्यसको व्यवस्थापन प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१७७	२०७४-४-१६	००५२६-३३९/२०१७/१८	आलु खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र दैलेख	
१७८	२०७४-४-१६	००५२७-३४०/२०१७/१८	सखरखण्ड खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र दैलेख	
१७९	२०७४-४-१६	००५२८-३४१/२०१७/१८	तरवारो लालको खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र दैलेख	
१८०	२०७४-४-१६	००५२९-३४२/२०१७/१८	अन्नवालीमा संरक्षण खेती भारपात व्यवस्थापन र भण्डारण	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र दैलेख	
१८१	२०७४-४-१६	००५३०-३४३/२०१७/१८	प्राण घातक रोग रोकथाम	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१८२	२०७४-४-१६	००५३१-३४४/२०१७/१८	प्राणारिक आलु उत्पादनका लागि अन्तरवालीको प्रभावकारिता	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१८३	२०७४-४-१६	००५३२-३४५/२०१७/१८	कफीमा लाने सिन्दुरे रोग यसको व्यवस्थापन प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१८४	२०७४-४-१६	००५३३-३४६/२०१७/१८	च्याउ खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१८५	२०७४-४-१६	००५३४-३४७/२०१७/१८	नेपालमा सखरखण्ड खेती तथा उत्पादन प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१८६	२०७४-४-१७	००५३५-३४८/२०१७/१८	धान खेतको फार गोडने हाने औजार	कृषि इन्जिनियरिङ महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
१८७	२०७४-४-१७	००५३६-३४९/२०१७/१८	बारीको फार गोड्ने हाते ओजार	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
१८८	२०७४-४-१७	००५३७-३५०/२०१७/१८	सुधारिएको फलामे हलो	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
१८९	२०७४-४-१७	००५३८-३५१/२०१७/१८	लेजर पद्धतिबाट जमिन सम्याउने प्रविधि	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
१९०	२०७४-४-२५	००५३९-३५२/२०१७/१८	थिमि चामुरको जातिय गुण र खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
१९०	२०७४-४-२५	००५४०-३५३/२०१७/१८	पाटने पालुङ्गको जातिय गुण र खेती प्रविधि	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
१९०	२०७४-५-१९	००५४१-३५४/२०१७/१८	कफीको बेना उत्पादन एवं नसरी व्यवस्थापन	कफी अनुसन्धान कार्यक्रम, गुल्मी	
१९१	२०७४-५-२८	००५४२-३५५/२०१७/१८	सम्बन्धी कृषक स्तरीय तालिम पुस्तिका	कफी अनुसन्धान कार्यक्रम, गुल्मी	
१९१	२०७४-५-२८	००५४२-३५५/२०१७/१८	नेपालमा कागाली खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
१९२	२०७४-६-३०	००५४५-३५८/२०१७/१८	पूर्वमूल बीउ आलुबाट मूलबीउ आलु उत्पादन	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
१९३	२०७४-८-२०	००५६१-३७४/२०१७/१८	Package of Practice and good Agricultural Practices (GAP) of Leafy vegetables	बाघ अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
१९४	२०७४-१०-११	००५८४-३९७/२०१७/१८	कोशेवाली प्रविधि पुस्तिका	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
१९५	२०७४-१०-१७	००५८६-३९९/२०१७/१८	Improved grain legumes varieties and their recommended domains	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
१९६	२०७४-१०-१७	००५८७-४००/२०१७/१८	Improved cultivation practices for grain legumes	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
१९७	२०७४-१०-२६	००५९१-४०४/२०१७/१८	कोशेवालीहरूको उन्नत खेती प्रविधि	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
१९८	२०७४-१०-२६	००५९२-४०५/२०१७/१८	कोशेवालीहरूको उन्नत खेती जातहरू र तिनहरूको सिफारिस क्षेत्र	कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
१९९	२०७४-११-०६	००५९४-४०७/२०१७/१८	धान उत्पादनमा जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनीकरण गर्ने प्रविधिहरू	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२००	२०७४-११-२१	००६०२-४१५/२०१७/१८	नेपालमा दिगो कृषि विकासको लागि संरक्षण कृषि	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोगना, सिंहदरवार प्लाजा	
२०१	२०७४-११-२१	००६०३-४१६/२०१७/१८	धान बालीको उत्पादन कसरी बढाउन सकिन्छ ?	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोगना, सिंहदरवार प्लाजा	
२०२	२०७४-११-२१	००६०४-४१७/२०१७/१८	नेपालमा मकैको उत्पादन बढाउने केही उपायहरु	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोगना, सिंहदरवार प्लाजा	
२०३	२०७४-११-२३	००६०५-४१८/२०१७/१८	सुब्बा सहन सक्ने गहुँका जातहरुको खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२०४	२०७४-११-२३	००६०६-४१९/२०१७/१८	उन्नत फापर खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२०५	२०७४-११-२३	००६०७-४२०/२०१७/१८	उन्नत कराउ खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२०६	२०७४-११-२३	००६०८-४२१/२०१७/१८	हिउँदे सिमिको खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२०७	२०७४-११-२३	००६०९-४२२/२०१७/१८	नेपालमा हालसम्म उन्मोचित र पीजकृत आलुका जातहरु	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
२०८	२०७४-११-२९	००६१२-४२५/२०१७/१८	मध्य पहाडमा एकिकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन पुस्तिका	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोगना, सिंहदरवार प्लाजा	
२०९	२०७४-११-२९	००६१३-४२६/२०१७/१८	गहुँको उन्नत प्रविधि	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोगना, सिंहदरवार प्लाजा	
२१०	२०७४-११-३०	००६१५-४२८/२०१७/१८	सूर्यमुखि उन्नत खेती प्रविधि	तेलवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर	
२११	२०७४-११-३०	००६१६-४२९/२०१७/१८	बदाम उन्नत खेती प्रविधि	तेलवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर	
२१२	२०७४-१२-२०	००६२१-४३४/२०१७/१८	लुम्बे कृषि दर्पण-५	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्बे	
२१३	२०७४-१२-२७	००६२३-४३६/२०१७/१८	सहर माछा संरक्षणमा समुदायको भुमिका	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, पोखरा	
२१४	२०७४-१२-२७	००६२४-४३७/२०१७/१८	नेपालमा माछा पालनका लागि उपयुक्त माछाका जातहरुको चिनारी	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, पोखरा	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२१५	२०७५-१-७	००६२४-४३९/२०१७/१८	नेपालमा बोर वाखा अनुसन्धान सम्बन्धि जानकारी	वाखा अनुसन्धान केन्द्र, बन्दीपुर	
२१६	२०७५-१-१९	००६३०-४४५/२०१७/१८	Manual on hybrid maize and rice seed Production technology and agri mechanization in seed production and processing	बीउ विज्ञान प्रविधि महाशाखा, खुमलटार	
२१७	२०७५-१-२४	००६३१-४४६/२०१७/१८	अन्नबाली तथा कशेबालीमा लाग्ने प्रमुख रोगहरु र तिनका व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२१८	२०७५-२-२	००६३४-४४९/२०१७/१८	मुला खेतीको उन्नत प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२१९	२०७५-२-६	००६३५-४५०/२०१७/१८	कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२२०	२०७५-२-११	००६३७-४५२/२०१७/१८	नेपालमा व्यवसायिक जुनार खेती प्रविधि	राष्ट्रिय सुत्तलाजात अनुसन्धान कार्यक्रम, धनकुटा	
२२१	२०७५-२-१७	००६३९-४५४/२०१७/१८	प्राङ्गारिक तरकारी खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२२२	२०७५-२-२१	००६४०-४५५/२०१७/१८	कोदोमा लाग्ने रोगहरु र तिनको व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२३	२०७५-२-२१	००६४१-४५६/२०१७/१८	भटमासमा लाग्ने सिन्दुर तथा कोत्रे रोग र व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२४	२०७५-२-२१	००६४२-४५७/२०१७/१८	मकैको पात मरुवा र तिनका व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२५	२०७५-२-२१	००६४३-४५८/२०१७/१८	मकैमा लाग्ने डाँठ कुहने र पात र फेदमा लाग्ने डढुवा रोग -एक परिचय	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२६	२०७५-२-२१	००६४४-४५९/२०१७/१८	धानमा लाग्ने सिन्दुर र जरामा गाँठो बनाउने जुका व्यवस्थापन	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२७	२०७५-२-३०	००६४८-४६३/२०१७/१८	अन्नबालीमा फौजी कीराको व्यवस्थापन	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२२८	२०७५-२-३०	००६४९-४६४/२०१७/१८	दक्षिण अमेरिकी गोलभेंडाको पात खन्ने कीरा	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	भिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२२९	२०७५-३-४	००६५१-४६६/२०१७/१८	धान बालीमा लाग्ने कीराहरु र तिनको व्यवस्थापन	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	
२३०	२०७५-३-५	००६५२-४६७/२०१७/१८	धान बालीमा लाग्ने रोगहरु र तिनको व्यवस्थापन	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	
२३१	२०७५-३-५	००६५३-४६८/२०१७/१८	अदुवा/बेसार खेती वाली संरक्षण प्रविधि	अदुवा वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, सल्यान	
२३२	२०७५-३-५	००६५४-४६९/२०१७/१८	उखुबालीमा खाद्यतत्व व्यवस्थापन	उखुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, जिलपुर	
२३३	२०७५-३-११	००६५६-४७१/२०१७/१८	सुन्तलाजात फलफुलको उन्नत खेती प्रविधि	सुन्तलाजात अनुसन्धान कार्यक्रम, पारिपाल्जे	
२३४	२०७५-३-१२	००६५७-४७२/२०१७/१८	जडीबुटी खेती प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीबास, धनकुटा	
२३५	२०७५-३-१४	००६६१-४७६/२०१७/१८	व्यावसायिक प्राङ्गारिक तरकारी खेती	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्जे	
२३६	२०७५-३-१७	००६६२-४७७/२०१७/१८	मसुरो वालीमा लाग्ने स्ट्रेमफाइलम डडुवा रोग र व्यवस्थापन	काशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा, बाँके	
२३७	२०७५-३-१७	००६६३-४७८/२०१७/१८	धान पाँछको असीचित जसामा मसुरो, चना र खेसरी खेतीको विस्तार	काशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा, बाँके	
२३८	२०७५-३-१८	००६६५-४८०/२०१७/१८	चौमासे सीमीको उन्नत खेती प्रविधि	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्जे	
२३९	२०७५-३-१९	००६६६-४८१/२०१७/१८	केराउ बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान राजीकोट, जुम्ला	
२४०	२०७५-३-१९	००६६७-४८२/२०१७/१८	खाद्यान्न वाली उन्नत खेती प्रविधि	बाह्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२४१	२०७५-३-१९	००६६८-४८२/२०१७/१८	नेपालको तराई तथा भित्री मधेश मध्य तथा उच्च पहाडी जिल्लामा लगाइने उन्नत गहुँका प्रमुख जात तथा तिनका गणहरु	बाह्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२४२	२०७५-३-२२	००६७०-४८४/२०१७/१८	उन्नत गहुँ खेती प्रविधि	राष्ट्रिय गहुँ अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा	
२४३	२०७५-३-२२	००६७१-४८५/२०१७/१८	Improve wheat cultivation practice	राष्ट्रिय गहुँ अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा	
२४४	२०७५-३-२२	००६७३-४८७/२०१७/१८	गहुँमा लाग्ने प्रमुख रोगहरु र तिनको व्यवस्थापन	राष्ट्रिय गहुँ अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा	
२४५	२०७५-३-२४	००६७६-४९०/२०१७/१८	भण्डा खेती प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२४६	२०७५-३-२४	००६७७-४९१/२०१७/१८	बाली रोग पहिचान र व्यवस्थापन	सञ्चार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	
२४७	२०७५-३-२५	००६७९-४९३/२०१७/१८	खजुरा ड्युरम-१ खेती प्रविधि	कृषि वनस्पति महाशाखा, खुमलटार	
२४८	२०७५-३-२५	००६८०-४९४/२०१७/१८	खजुरा ड्युरम-२ खेती प्रविधि	कृषि वनस्पति महाशाखा, खुमलटार	
२४९	२०७५-३-२५	००६८१-४९५/२०१७/१८	प्याजको बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२५०	२०७५-३-२५	००६८२-४९६/२०१७/१८	रायोको बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२५१	२०७५-३-२५	००६८३-४९७/२०१७/१८	गोलभेडा उन्नत खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२५२	२०७५-३-२५	००६८४-४९८/२०१७/१८	तोरीको उन्नत खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
२५३	२०७५-३-२५	००६८५-४९९/२०१७/१८	उखुवालीमा प्यासी गोवारो व्यवस्थापन	राष्ट्रिय उखुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, जितपुर	
२५४	२०७५-३-२९	००६८७-५०१/२०१७/१८	प्रमुख वालीहरूको बीउ उत्पादन प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	
२५५	२०७५-३-२९	००६८८-५०२/२०१७/१८	नेपालको प्रमुख तरकारी वालीहरूको उत्पादन प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	
२५६	२०७५-३-२९	००६८९-५०३/२०१७/१८	धानमा नयाँ जातहरूको जातिय इष्टवैशिष्टताहरू	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	
२५७	२०७५-३-२९	००६९०-५०४/२०१७/१८	मकैका नयाँ जातहरूको जातिय विशेषताहरू	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	
२५८	२०७५-३-३२	००६९६-५१०/२०१७/१८	लसुन खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
२५९	२०७५-३-३२	००६९७-५११/२०१७/१८	रायो खेती प्रविधि (मनकामना)	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
२६०	२०७५-३-३२	००६९८-५१२/२०१७/१८	कफीको सेतो गवारो व्यवस्थापन	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
२६१	२०७५-३-३२	००६९९-५१३/२०१७/१८	एकीकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
२६२	२०७५-३-३२	००७००-५१४/२०१७/१८	एन्भोकाडो खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन	
२६३	२०७५-३-३२	००७०२-५१६/२०१७/१८	प्राङ्गारिक आबु उत्पादनमा महत्वपूर्ण पक्षहरू	राष्ट्रिय आबुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कीफियत
२६४	2075-3-32	00704-518/2017/18	कृषि प्रविधि संग्रह	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोजना, सिंहदरवार प्लाजा	
२६५	2075/05/12	00706-520/2018/19	लेजर त्याण्ड लेभरवको प्रयोग र उपयोगिता	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
२६६	2075/06/2	00711-525/2018/19	अलैची खेती प्रविधि र असल अभ्यास	खाद्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२६७	2075/06/05	00712-526/2018/19	नेपालमा स्याउ व्यवसायिकरणको लागि पोष्ट हार्मेट प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२६८	2075/06/15	00714-528/2018/19	Large Cardamom Farming in Nepal	राष्ट्रिय व्यवसायिक कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम, पाखीवास	
२६९	2075/08/02	00729-543/2018/19	NUS and FSF Nepal	राष्ट्रिय कृषि आनुवांशिक स्रोत केन्द्र	
२७०	2075/08/24	00740-553/2018/19	कालो चामल-१ को उन्नत खेती प्रविधि	राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
२७१	2075/09/30	00751-564/2018/19	सुकेको माछाको परिकार बनाउने तरिका	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
२७२	2075/11/12	00762-575/2018/19	आखरमा कलमी प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र राजिकोट, जुम्ला	
२७३	2075/11/16	00766-580/2018/19	मुगको नयाँ जात प्रतिष्ठाको उन्नत जात प्रविधि	कौशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
२७४	2075/11/17	00767-581/2018/19	मासको नयाँ जात खजुरा कालो मास-१ तथा रामपुर कालो मासको उन्नत खेती प्रविधि	कौशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
२७५	2075/11/18	00768-582/2018/19	मसुराका नयाँ जात खजुरा मुसुरो-४ को उन्नत खेती प्रविधि	राष्ट्रिय कौशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
२७६	2075/11/20	00771-585/2018/19	चिनी कटक	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा	
२७७	2075/11/21	00772-586/2018/19	हिमाली भेगको लागि स्थानिय बालीमा उत्कृष्ट जातहरू २०७५	राष्ट्रिय कृषि आनुवांशिक स्रोत केन्द्र	
२७८	2075/11/21	00773-587/2018/19	कोदोको बीउ र बीउ संरक्षण	राष्ट्रिय कृषि आनुवांशिक स्रोत केन्द्र	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२७९	२०७५/११/२७	००७७९-५९३/२०१८/१९	नेपालमा उन्मोचित आलुको नयाँ जात: खुमल विकास	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
२८०	२०७५/१२/१४	००७८७-६०१/२०१८/१९	NUS and FSP in Nepal	राष्ट्रिय कृषि आनुवांशिक स्रोत केन्द्र	
२८१	२०७६/०१/०९	००७९५-६०९/२०१८/१९	हाइड्रोपोनिक प्रविधि र बीउआलु उत्पादन	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
२८२	२०७६/०१/०९	००७९६-६१०/२०१८/१९	सखरखण्डमा लाग्ने रोगहरू	राष्ट्रिय आलुवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	
२८३	२०७६/०१/११	००७९९-६१३/२०१८/१९	Improving Animal Genetic Resources Value and Productive Performance in Asia, Nepal	पशु प्रजनन महाशाखा	
२८४	२०७६/०१/१३	००८०१-६१५/२०१८/१९	कार्प जातका माछामा लाग्ने आर्गुलोसीस रोगको रोकथाम तथा उपचार विधि	मात्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
२८५	२०७६/०१/१३	००८०२-६१६/२०१८/१९	माछामा लाग्ने इपिजेटिक अल्सेरेटिभ सिन्ड्रोम रोगको रोगहरू उपचार	मात्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	
२८६	२०७६/०१/२२	००८०८-६२२/२०१८/१९	सुत्तला र कागतीका सिफारिस (पौजकृत) जातहरू- एक परिचय	राष्ट्रिय सुत्तलाजात अनुसन्धान कार्यक्रम	
२८७	२०७६/०१/२६	००८०९-६२३/२०१८/१९	राजमाको PDR:१४ जातको खेतीप्रविधि	राष्ट्रिय कोशेवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खजुरा	
२८८	२०७६/०२/०२	००८११-६२५/२०१८/१९	तरकारी वालीको प्राङ्गारिक खेती प्रविधिहरू (किताब)	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
२८९	२०७६/०२/०२	००८१२-६२६/२०१८/१९	वर्णशंकर श्रृजना गोलभेंडाको बीउ उत्पादन प्रविधि (बुकलेट)	वागवानी अनुसन्धानमहाशाखा, खुमलटार	
२९०	२०७६/०२/०७	००८१३-६२७/२०१८/१९	नेपालमा सानन बाखापालन सम्बन्धि जानकारी	बाखा अनुसन्धान केन्द्र, बन्दिपुर	
२९१	२०७६/०२/२८	००८१८-६३२/२०१८/१९	अमेरिकन फौजीकीरा	कीट विज्ञान महाशाखा	
२९२	२०७६/०२/३०	००८१९-६३३/२०१८/१९	सुत्तलाजात वाली खेती प्रविधि	राष्ट्रिय सुत्तलाजात वाली अनुसन्धान कार्यक्रम,	

क्र.सं.	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
२९३	२०७६/०३/०४	००८२२-६३६/२०१८/१९	गहुँ बालीमा भारपात व्यवस्थापन प्रविधि	पारिपाल्ले	
२९४	२०७६/०३/०४	००८२३-६३७/२०१८/१९	धान बालीमा भारपात व्यवस्थापन	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२९५	२०७६/०३/०४	००८२५-६३९/२०१८/१९	मध्यपहाडको लागि बालीका विकसित उन्नत प्रविधिहरू	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२९६	२०७६/०३/०६	००८२७-६४१/२०१८/१९	तिने फापर-१ र २ को खेती प्रविधि	पहाडीबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, काब्रे	
२९७	२०७६/०३/०८	००८२८-६४२/२०१८/१९	शानमा लाग्ने प्रमुख रोगहरू	बालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२९८	२०७६/०३/०८	००८२९-६४३/२०१८/१९	खुसानीको (फाइटोफथोरा) डुढुवा रोग र यसको व्यवस्थापन	बालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
२९९	२०७६/०३/०८	००८३०-६४४/२०१८/१९	गोलभेंडाको शाकणुबाट ओइलाउने तथा डाठ कुहिले रोग र व्यवस्थापन	बालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
३००	२०७६/०३/११	००८३२-६४६/२०१८/१९	मसुरोमा आँसिक सिचाई व्यवस्थापन	बालीरोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
३०१	२०७६/०३/१५	००८३७-६५१/२०१८/१९	ट्राउट माछाको प्रजनन तथा ह्याचरी अनुगमन म्यानुअल	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र पोखरा	
३०२	२०७६/०३/१५	००६३९-६५३/२०१८/१९	छरुवा धान खेती प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र सुर्खेत	
३०३	२०७६/०३/१५	००६४०-६५४/२०१८/१९	गहुँमा संरक्षण कृषि प्रविधि	कृषि अनुसन्धान केन्द्र सुर्खेत	
३०४	२०७६/०३/१५	००६४२-६५६/२०१८/१९	मकै खेती उन्नत प्रविधि	अडुवाबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	
३०५	२०७६/०३/१६	००६४३-६५७/२०१८/१९	कृषि प्रविधि पुस्तिका	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, तरहरा	
३०६	२०७६/०३/१७	००६४५-६५९/२०१८/१९	शानको भार गाड्ने औजार	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
३०७	२०७६/०३/१७	००६४६-६६०/२०१८/१९	बालीको भार उखल्ले औजार	कृषि इंजिनियरिङ्ग महाशाखा, खुमलटार	
३०८	२०७६/०३/१८	००६४७-६६१/२०१८/१९	धान उत्पादन प्रविधि	संचार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	

क्र.सं	मिति	प्रकाशन नं.	प्रकाशन शीर्षक	प्रकाशक	कैफियत
३०९	२०७६/०३/१८	००६५१-६६५/२०१८/१९	Post-harvest management of Apple in Nepal	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	
३१०	२०७६/०३/१८	००६५२-६६६/२०१८/१९	सीमीको जातीय अनुसन्धान तथा खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
३११	२०७६/०३/१८	००६५३-६६७/२०१८/१९	मूलाको बीउ उत्पादन प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
३१२	२०७६/०३/१८	००६५४-६६८/२०१८/१९	मध्य पहाडमा सुब्बा सहने गहुँका जातहरू र खेती प्रविधि	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	
३१३	२०७६/०३/१८	००६५५-६६९/२०१८/१९	मध्य पहाडमा सुब्बा सहने आलुको जातहरू	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	

कोदो चुट्ने तथा फल्ने (Millet Thresher)

मकै रोप्ने (Jab Seeder)

धानको भार गोड्ने (Paddy Weeder)

धानको भार गोड्ने (Paddy Weeder)

ए.ई.डि. कफि पल्पर (A.E.D. Coffee Pulper)

धान र गहुँ चुट्ने थ्रेसर (Rice and Wheat Thresher)

युरिया मोलासिस मिनेर्ल ब्लक (Urea Molasses Mineral Block)

सुधारिएको फलामे हलो (Improved Metallic Plough)

अदुवा सफा गर्ने (Ginger Washer)

प्लास्टिक पोखरी (Plastic Pond)

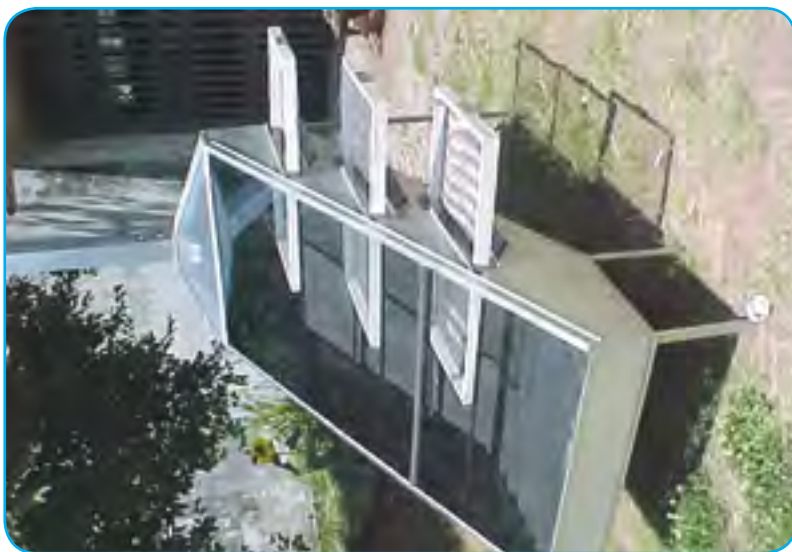
बारीको भार गोड्ने विडर (Dry Land Weeder)

सोलार टनेल ड्रायर (Solar Tunnel Dryer)

सुधारीएको प्लास्टिक घर (Improved Plastic House)

मल्टि र्याक सोलार ड्रायर (Multi Rack Solar Dryer)

सरल थ्याप्चो सोलार ड्रायर (Simple Thyapcho Solar Dryer)

चिनो कटक (Proso millet dehusing machine)

टिपोट ..... ✍

A series of horizontal dotted lines for writing.

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदको प्रविधि प्रसार माध्यमहरू

संचारको माध्यम	बार	समय	कार्यक्रमको प्रकार
NTV PLUS	सोमबार	बेलुकी ७ बजे	कृषि अनुसन्धान र प्रविधि
उज्यालो एफ.एम.	शुक्रबार	बिहान ८:१० बजे	बदलिँदो नेपाल अन्तरगत 'कृषि कार्यक्रम
NARC Nepal Youtube Channel	-	Online	Youtube Channel
NTV NEWS	शनिबार	बेलुकी ८ बजेको समाचार पछि	कृषि मौसम सल्लाह बुलेटिन
Website		Online	https://narc.gov.np
Online Library		Online	https://elibrary.narc.gov.np
NARC Knowledge Management System		Online	https://kms.narc.gov.np
Mobile App		Online/Offline	NARC KRISHI
SMS Service	आइतबार शनिबार		कृषि प्रविधिजन्य SMS सेवा
११३५ Toll Free Service	सोमबार	दिउसो २ देखि ४ बजेसम्म	कृषक सल्लाह (Toll free phone) सेवा

थप जानकारीको लागि सम्पर्क

नार्क भवन, सिंहदरबार प्लाजा

पोष्ट बक्स नं. ५४५९, काठमाडौं, नेपाल

टेलिफोन नं. : ९७७-४२६२६६३, ४२६२५८५, ४२६२५०४, ४२५७८०५

फ्याक्स : ९७७-१-४२६२५००

इमेल : ednarc@ntc.net.np, वेब : <http://www.narc.gov.np>